

**مجموعه عناوین و خلاصه مدیریتی جدیدترین
انتشارات مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی (زمستان ۱۴۰۳)**

تهیه کننده: محمد دشوارپسند

تاریخ انتشار:

فروردین ۱۴۰۳

باسمه تعالی

مجموعه عناوین و خلاصه مدیریتی جدیدترین انتشارات مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی (زمستان ۱۴۰۳)

تهیه‌کننده: محمد دشوارپسند

فهرست برگه

مجموعه عناوین و خلاصه مدیریتی جدیدترین انتشارات مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی (زمستان ۱۴۰۳) تهیه‌کننده: محمد دشوارپسند - تهران: وزارت جهاد کشاورزی، مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی، ۱۴۰۳. ص. ۵۹.
شکل، نمودار، جدول (رنگی)
نمایه‌ها:
نشر و انتشار / گزارش / خلاصه مدیریتی / نوع اثر / مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی / وزارت جهاد کشاورزی.

مشخصات:

عنوان: مجموعه عناوین و خلاصه مدیریتی جدیدترین انتشارات مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی (زمستان ۱۴۰۳)
تهیه‌کننده: محمد دشوارپسند
گروه پژوهشی ذی‌ربط مؤسسه: معاونت پژوهشی
کد فروست: PR-۱۴۰۴-۲
ناشر: مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی
نشانی: تهران - بلوار کریمخان زند - انتهای خیابان شهید عضدی (آبان) جنوبی - خیابان رودسر - پلاک ۵
تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰
نمابر: ۸۸۸۹۶۶۶۰

نظرات مطرح شده در این اثر لزوماً بیانگر دیدگاه وزارت جهاد کشاورزی و این مؤسسه پژوهشی نمی‌باشد.
با کمال سپاس، مؤسسه پژوهش‌ها پذیرای کلیه نظرات، پیشنهادات و انتقادات ارزشمند خوانندگان این اثر می‌باشد.

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir

ECE: ece.aperi@agri-peri.ac.ir

<https://www.agri-peri.ac.ir>

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
۱- گزارش‌های پژوهشی.....	۱
تحلیل اثرات زیست‌محیطی تغییر بارانه نهاده‌های کشاورزی: مطالعه موردی کودهای شیمیایی.....	۲
طراحی مدل حمایت از دهک‌های مشمول بارانه مواد غذایی در ایران.....	۴
۲- گزارش‌های علمی - فنی.....	۶
بررسی محدودیت‌ها و چالش‌های اجرای برنامه تولید گوشت مرغ در برنامه هفتم توسعه.....	۷
بررسی نقش اتحادیه‌ها و انجمن‌های تخصصی در حوزه تولید و پرورش انواع گل و گیاهان زینتی.....	۱۱
اطلس نقشه مزارع تکثیر و پرورش آبزیان خوراکی کشور به تفکیک استان (بر حسب وضع فعالیت، نوع فعالیت، گرم آبی و سرد آبی، وضعیت حقوقی، نحوه تصرف مکان، منبع تأمین آب و سیستم تولید (در سال ۱۴۰۰).....	۱۷
بررسی اثرات پرداخت ارز ترجیحی بر کالاهای اساسی.....	۱۹
بررسی تحولات اشتغال کشاورزی ایران در یک دهه‌ی گذشته به تفکیک استان، جنس و مناطق (۱۳۹۰-۱۴۰۱).....	۲۵
بررسی قیمت سازه و تجهیزات انواع تیپ گلخانه‌ای در ایران در سال ۱۴۰۲.....	۲۸
بررسی مزیت رقابتی صادراتی محصولات باغی کشور در سال‌های اخیر (مطالعه موردی محصولات منتخب).....	۳۰
مطالعه تطبیقی نظام کشاورزی ایران و ژاپن.....	۳۱
تحلیل تأمین و توزیع انواع کود در کشور طی سالهای ۱۴۰۲-۱۳۹۲.....	۳۴
۳- گزارش‌های کوتاه.....	۳۶
احصاء ظرفیت‌های مشترک تجاری ایران و عربستان سعودی در حوزه کشاورزی.....	۳۷
بررسی بازار داخلی گوشت قرمز و دلایل حمایت از آن.....	۳۸
۴- گزارش‌های ادواری.....	۴۰

- ۴۱..... بررسی وضعیت تولید، مصرف، تجارت و ذخایر محصولات اساسی در ماه آوریل ۲۰۲۳ (براساس گزارشات FAO – AMIS)
- ۴۳..... بررسی وضعیت تولید، مصرف، تجارت و ذخایر محصولات اساسی در ماه جولای ۲۰۲۳ (بر اساس گزارشات FAO – AMIS)
- ۴۵..... بررسی وضعیت تولید، مصرف، تجارت و ذخایر محصولات اساسی در ماه مارس ۲۰۲۳ (براساس گزارشات FAO – AMIS)
- ۴۷..... بررسی وضعیت تولید، مصرف، تجارت و ذخایر محصولات اساسی در ماه می ۲۰۲۳ (براساس گزارشات FAO – AMIS)
- ۴۹..... مجموعه عناوین و خلاصه مدیریتی جدیدترین انتشارات مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی (پاییز ۱۴۰۳)
- ۴۹..... تازه های کتابخانه تخصصی موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی
- ۴۹..... گزارش عملکرد موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی سال پژوهشی ۱۴۰۳ - ۱۴۰۲ (۱۴۰۲/۰۷/۰۱ لغایت ۱۴۰۳/۰۶/۳۱)
- ۵۰..... ۵- یادداشت‌های سیاست‌گذاری
- ۵۱..... مثبت شدن نرخ رشد ارزش افزوده‌ی بخش کشاورزی ایران در ۶ ماهه‌ی نخست سال ۱۴۰۳
- ۵۱..... تحلیل تورم خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات در آذر ماه ۱۴۰۳
- ۵۱..... زنجیره ارزش خرما در کشورهای عربی
- ۵۲..... بررسی وضعیت تولید، صادرات و واردات پشم در ایران
- ۵۲..... تحلیل تورم خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات در دی‌ماه ۱۴۰۳
- ۵۲..... وضعیت جهان در دستیابی به هدف «محو گرسنگی» در سال ۲۰۲۴
- ۵۳..... وضعیت جهان در دستیابی به هدف «ریشه‌کنی فقر» در سال ۲۰۲۴
- ۵۳..... تحلیل تورم خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات در بهمن‌ماه ۱۴۰۳

۱- گزارش‌های پژوهشی

تحلیل اثرات زیست‌محیطی تغییر یارانه نهاده‌های کشاورزی: مطالعه موردی کودهای شیمیایی

Analyzing the Environmental Impacts of Changing Agricultural Input Subsidies: A Case Study of Chemical Fertilizers

نوع انتشار: محدود

تهیه‌کننده: سید محمد جعفر اصفهانی

همکار: الهام باریکانی

گروه‌های پژوهشی ذی‌ربط مؤسسه: گروه اقتصاد منابع طبیعی و محیط زیست، گروه توسعه کشاورزی و روستایی

شناسه یکتای سامانه سم: ۲۰۱۱-۱-۰۲-PR

کد فروست: ۲۴-۱۴۰۳-IPR

قیمت: ۱۴۲۰۰۰۰ ریال

مقدمه

پرداخت یارانه به اعضای زنجیره تأمین محصولات کشاورزی برای تضمین امنیت ذخایر غذایی و حفظ منافع اقتصادی و اجتماعی مربوط به آن توسط بسیاری از دولت‌ها انجام می‌شود. اگرچه دولت‌ها در سرتاسر جهان برای تشویق کشاورزان به افزایش تولید و اتخاذ روش‌های تولید پایدار، مجموعه‌ای از سیاست‌های حمایتی را به کار می‌برند، اما اثرات سیاست‌های مختلف یارانه‌ها بسیار متفاوت است. برخی از سیاست‌های یارانه‌ای به‌منظور تضمین امنیت غذایی اتخاذ می‌شوند؛ ولی ممکن است اثرات مخرب زیست‌محیطی به دنبال داشته باشند. به‌عنوان مثال، اختصاص یارانه به آب و انرژی در کشورهای جنوب آسیا برای نیل به خودکفایی می‌تواند اثرات مخرب زیست‌محیطی به دنبال داشته باشد. در ایران نیز مطالعات مختلف گزارش کرده‌اند که اعطای یارانه به نهاده‌های کشاورزی سبب استفاده غیربهره‌مند از آنها شده و آسیب‌های زیست‌محیطی فراوانی به دنبال خواهد داشت. به صورت کلی هر گونه تغییر در سیاست‌های حمایتی دولت در بخش کشاورزی به‌واسطه تأثیر آن بر قیمت نهاده‌ها، محصول و سود کشاورز، می‌تواند سبب تغییر الگوی کشت و میزان مصرف نهاده‌های کشاورزی شده و منجر به تغییر اثرات زیست‌محیطی شود. با توجه به مسائل مطرح شده در خصوص کاهش اثرات زیست‌محیطی بخش کشاورزی تغییر الگوی کشت نه تنها باید به دنبال منافع اقتصادی باشد، بلکه اثرات زیست‌محیطی متعاقب آن نیز به همان اندازه باید مورد توجه قرار گیرد؛ بنابراین قبل از اتخاذ هر نوع سیاستی در خصوص تغییر قیمت نهاده‌های کشاورزی باید اثرات مختلف آن سیاست از جنبه‌های اقتصادی و زیست‌محیطی مورد ارزیابی قرار گیرد.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه با استفاده از برنامه‌ریزی ریاضی مثبت پیامدهای زیست‌محیطی اعطای یارانه به کودهای شیمیایی کشاورزی و انتقال آن به محصول از طریق پرداخت مستقیم یا افزایش قیمت تضمینی در شهرستان زرننده استان مرکزی بررسی شدند. برای بررسی اثرات زیست‌محیطی نیز از میزان انتشار گازهای گلخانه‌ای و شاخص ردپای اکولوژیک استفاده شده است. اثر سناریوهای مختلف قیمتی

کودهای شیمیایی بر سطح زیر کشت، میزان مصرف نهاده‌ها و اثرات زیست‌محیطی در قالب میزان انتشار گازهای گلخانه‌ای و شاخص ردپای اکولوژیک برای سه محصول گندم آبی، جو آبی و ذرت علوفه‌ای بررسی و تحلیل شد. اطلاعات لازم برای این مطالعه از طریق منابع آماری وزارت جهاد کشاورزی برای سال زراعی ۱۴۰۱ گردآوری شد و با استفاده از نرم‌افزارهای Excel و GAMS تحلیل شدند.

نتایج

نتایج مربوط به شبیه‌سازی رفتار کشاورزان منطقه در حالت‌های مختلف افزایش ۲۵، ۵۰، ۷۵ و ۱۰۰ درصدی قیمت کودهای شیمیایی نشان داد با افزایش قیمت آنها سطح زیر کشت ذرت علوفه‌ای نسبت به دو محصول دیگر بیشتر کاهش می‌یابد. همچنین افزایش قیمت کود فسفر نسبت به سایر کودهای شیمیایی تأثیر بیشتری بر کاهش میزان انتشار گازهای گلخانه‌ای و شاخص ردپای اکولوژیک دارد. به‌منظور بررسی انتقال تخصیص یارانه از نهاده‌های شیمیایی به محصول، حالتی که در آن قیمت کودهای شیمیایی افزایش صددرصدی و قیمت محصول افزایش ۵ و ۱۰ درصدی داشته باشد بررسی شد و نتایج نشان داد در حالتی که قیمت نهاده‌ها صددرصد افزایش داشته باشد و قیمت محصول ۵ درصد افزایش یابد، میزان انتشار گازهای گلخانه‌ای در واحد سطح نسبت به سایر حالت‌ها کمتر خواهد بود.

پیشنهادهای

نتایج مربوط به ردپای اکولوژیک و انتشار گازهای گلخانه‌ای نشان داد که انرژی الکتریکی مهم‌ترین عامل انتشار در کلیه محصولات مورد بررسی بوده است. مطالعات میدانی نشان می‌دهد مهم‌ترین مورد مصرف الکتریسیته در تولید محصولات زراعی پمپاژ آب از منابع زیر زمینی است. بر این اساس ارتقا راندمان آبیاری و کاهش مصرف آب می‌تواند منجر به اثرات زیست‌محیطی مطلوب و کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای شود.

با توجه به نتایج مطالعه، مشاهده می‌شود افزایش قیمت کود فسفر و پتاسیم نسبت به کود نیتروژن تأثیر کمتری بر کاهش سطح زیر کشت گندم و جو آبی خواهد داشت. از طرف دیگر افزایش قیمت این نهاده‌ها با کاهش سطح زیر کشت ذرت علوفه‌ای می‌تواند اثرات زیست‌محیطی مطلوب‌تری به دنبال داشته باشد؛ بنابراین افزایش قیمت آنها می‌تواند ضمن اینکه منجر به کاهش اثرات زیست‌محیطی تولید محصولات زراعی در منطقه شود، تأثیر کمتری نیز بر تولید محصولات اساسی گندم و جو آبی که پایه امنیت غذایی کشور است، داشته باشد.

نتایج مطالعه نشان داد که اختصاص یارانه به محصول به جای نهاده‌های تولید می‌تواند ضمن حفظ میزان تولید و سودناخالص، اثرات زیست‌محیطی مطلوب‌تری داشته باشد. بر این اساس توصیه می‌شود حمایت از بخش کشاورزی بر اساس محصول انجام شود تا حمایت از نهاده‌های تولید.

XXXXXXXXXXXXXXXX

طراحی مدل حمایت از دهک‌های مشمول یارانه مواد غذایی در ایران

Designing a Model to Support Deciles Subject to Food Subsidies in Iran

نوع انتشار: محدود

تهیه کننده: سید محمد فهیمی فرد

همکار: اسمعیل سعیدنیا

گروه‌های پژوهشی ذی ربط مؤسسه: گروه سیاست‌های کشاورزی و غذا

شناسه یکتای سامانه سمع: ۱۸۱۹-۱-۴-۰۱-PR

کد فروست: ۱۴۰۳-۲۱-IPR

قیمت: ۱۳۸۰۰۰۰ ریال

به دنبال نتایج نامطلوب سیاست تخصیص ارز ترجیحی به کالاهای اساسی، دولت در اردیبهشت ۱۴۰۱ اقدام به اجرای سیاست مردمی‌سازی یارانه‌ها (حذف یکباره ارز ترجیحی از کالاهای اساسی) و جبران حمایتی به خانوارها بصورت نقدی کرد. از طرف دیگر، شواهد بیانگر آن است که در دوره مردمی‌سازی یارانه‌ها، سیاست حذف ارز ترجیحی از کالاهای اساسی، اگرچه منجر به کاهش میانگین تورم ماهانه گروه‌های عمده غذایی نسبت به دوره تخصیص ارز ترجیحی به کالاهای اساسی شده، لیکن، میانگین تورم نقطه‌به‌نقطه گروه‌های غذایی را افزایش داده است. حال سؤال اساسی این است که آیا اگر سیاست مردمی‌سازی یارانه‌ها به تدریج (طی یک دوره سه یا پنج ساله) اجرا می‌شد، از نتایج بهتری برای خانوارها برخوردار نمی‌بود؟ همچنین، چه نوع جبران حمایتی از خانوارها (نقدی یا کالایی) و چه نوع سطح پوشش حمایتی (تمامی دهک‌های درآمدی، دهک‌های پائین و متوسط درآمدی و دهک‌های پائین درآمدی) نتایج بهتری را به همراه خواهد داشت؟

لذا در پژوهش حاضر به بررسی نتایج حاصل از شبیه‌سازی ۱۸ سناریو در قالب نوع حذف یارانه غذا یا حذف ارز ترجیحی از کالاهای اساسی (سیاست مردمی‌سازی یارانه‌ها) بصورت یکباره، طی دوره سه ساله و طی دوره پنج ساله، نوع جبران حمایتی (نقدی یا کالایی) و سطح پوشش حمایتی (از تمامی دهک‌های درآمدی، از دهک‌های پائین و متوسط درآمدی و از دهک‌های پائین درآمدی) بر تولید، مصرف، درآمد عوامل تولید (نیروی کار و سرمایه)، رفاه مصرف‌کنندگان، رفاه تولیدکنندگان و رفاه کل پرداخته شد. برای این منظور داده‌های مورد نیاز از ماتریس حسابداری اجتماعی سال ۱۳۹۰ مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، جدول داده-ستانده سال ۱۳۹۵ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و مرکز آمار ایران گردآوری شد. در نهایت، جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از رهیافت مدل تعادل عمومی محاسبه‌پذیر پویای بازگشتی (RDCGE)^۱ و نرم‌افزار Matlab استفاده شد.

نتایج نشان داد که در میان ۱۸ سناریوی مورد بررسی در خصوص نوع حذف یارانه مواد غذایی، نوع جبران حمایتی و سطح پوشش حمایتی، بهترین سناریو، سناریوی ۹ یا حذف طی دوره پنج ساله، جبران حمایتی نقدی و سطح پوشش حمایتی از دهک‌های پائین و

^۱. Recursive Dynamic Computable General Equilibrium

متوسط درآمدی می باشد که نه تنها از اثر منفی بر تولید، مصرف، درآمد عوامل تولید (نیروی کار و سرمایه)، رفاه مصرف کنندگان، رفاه تولید کنندگان و رفاه کل، برخوردار نبوده، بلکه از اثر مثبت نیز بر متغیرهای یاد شده برخوردار می باشد. بدین مفهوم که اگر دولت سیاست مردمی سازی یارانه ها را به تدریج طی یک دوره پنج ساله و بصورت جبران حمایتی نقدی از دهک های پائین و متوسط درآمدی، پیاده سازی می کرد، اثرات منفی ناشی از شوک آن بر تولید، مصرف، درآمد عوامل تولید (نیروی کار و سرمایه)، رفاه مصرف کنندگان، رفاه تولید کنندگان و رفاه کل در جامعه خنثی شده و سپس مثبت می شد.

XXXXXXXXXXXXXXXX

۲- گزارش‌های علمی - فنی

بررسی محدودیت‌ها و چالش‌های اجرای برنامه تولید گوشت مرغ در برنامه هفتم توسعه

Investigating the Limitations and Challenges of Implementing the Chicken Meat Production Program in the Seventh Development Plan

نوع انتشار: عادی

تهیه کننده: فرزین علی ملایری

همکاران: مجتبی پالوج، علی اکبر باغستانی

گروه‌های پژوهشی ذی ربط مؤسسه: گروه برنامه‌ریزی راهبردی کشاورزی و امنیت غذایی

شناسه یکتای سامانه سمع: ۳-۲-۱-۲۱۹۶-SR

کد فروست: ۲۴-۱۴۰۳-SR

قیمت: ۷۸۰۰۰۰ ریال

مقدمه:

تولید طیور و تخم مرغ در سطح جهانی طی ده‌های اخیر رشد فوق العاده‌ای داشته است. تقاضای مصرف کنندگان جهانی برای گوشت مرغ و تخم مرغ به دلیل موارد زیر زیاد است:

- طعم، مزه، بافت، آبدار بودن و لذت کلی از خوردن گوشت طیور.
- تطبیق پذیری تخم مرغ به عنوان غذا، کیک، و... در ساخت غذاهای فرآوری شده.
- محتوای غذایی عالی با پروتئین، ویتامین‌ها و مواد معدنی با کیفیت بالا همراه با چربی نسبتاً کم
- قیمت پایین. به دلیل بهبود راندمان تولید، قیمت گوشت مرغ و تخم مرغ نسبت به توانایی خرید مردم کاهش یافته است.

رشد جمعیت عامل اصلی افزایش تقاضا است و افزایش جهانی ۱۰ درصدی پیش‌بینی شده برای جمعیت، رشد ۱۵ درصدی مصرف جهانی گوشت تا سال ۲۰۳۱ را تقویت خواهد کرد. انتظار می‌رود جمعیت جهان از ۷.۸ میلیارد نفر در سال ۲۰۲۱ به ۸.۶ میلیارد نفر در سال ۲۰۳۱ افزایش یابد. تقاضای کل گوشت در کشورهای پردرآمد در حال کاهش است اما تقاضا برای گوشت سفید در حال افزایش است. با توجه به اهمیت گوشت مرغ و سهم آن در سبد غذایی جامعه، هدف از این گزارش توصیف وضع موجود تولید گوشت طیور و بررسی محدودیت‌ها و چالش‌های تولید آن طی سال‌های برنامه هفتم و ارائه توصیه‌های سیاستی در این خصوص می‌باشد.

میزان تولید گوشت مرغ در جهان:

تولید گوشت مرغ در سراسر جهان از اهمیت بالایی برخوردار است و به دلایلی که اشاره شد در سال ۲۰۲۲ بیش از ۱۳۸ میلیون تن گوشت طیور تولید شده است و حدود ۱۶ میلیون تن صادرات آن در سراسر جهان بوده است. بیشترین سهم تولید گوشت در جهان مربوط به گوشت طیور با ۳۹ درصد کل تولید می‌باشد.

ترکیب تولید گوشت بر اساس نوع دام در سال ۲۰۲۰ در جهان:

بیشترین سهم تولید گوشت در جهان مربوط به گوشت طیور و خوک به ترتیب با ۳۹ و ۳۲ درصد کل تولید می‌باشد. به عبارت دیگر ۷۱ درصد تولید گوشت متعلق به گوشت طیور و خوک می‌باشد. سایر تولیدات شامل گوشت گاو و گوساله و گاو میش با ۲۱ درصد، گوشت گوسفند و بز با ۴/۷ درصد و سایر گوشت‌ها با ۳/۴ درصد در رده‌های بعدی قرار می‌گیرند.

روند گذشته و وضع موجود مهمترین تولیدات دامی کشور:

- افزایش تولید گوشت طیور از ۱۹۶۷ هزار تن در سال ۱۳۹۲ به ۲۷۳۷ هزار تن در سال ۱۴۰۲ با متوسط رشد سالانه ۳/۴ درصد
  - افزایش تولید تخم مرغ از ۸۹۳ هزار تن در سال ۱۳۹۲ به ۱۲۶۲ هزار تن در سال ۱۴۰۲ با متوسط رشد سالانه ۳/۵ درصد
  - افزایش تولید گوشت قرمز از ۷۵۵ هزار تن در سال ۱۳۹۲ به ۹۰۳ هزار تن در سال ۱۴۰۲ با متوسط رشد سالانه ۱/۸ درصد
  - افزایش تولید شیر از ۸۲۶۸ هزار تن در سال ۱۳۹۲ به ۱۲۲۲۶ هزار تن در سال ۱۴۰۲ با متوسط رشد سالانه ۴ درصد
- در سال ۱۴۰۲، بیشترین گوشت تولیدی در کشور ما مربوط به گوشت طیور بوده که بیش از ۹۷ درصد آن ماکیان (مرغ و خروس) و مابقی گوشت طیوری همچون بوقلمون، بلدرچین، و سایر طیور بوده است. بیش از ۵۶ درصد از کل گوشت مصرفی در کشور از محل تولیدات گوشت طیور و مابقی از گوشت قرمز و گوشت آبزیان تأمین می‌شود.

عرضه سرانه محصولات دام و طیور در سال ۱۴۰۱

- به طور متوسط سرانه عرضه گوشت مرغ برای هر ایرانی حدود ۳۳ کیلوگرم / نفر / سال بوده است.
- به طور متوسط سرانه عرضه گوشت قرمز برای هر ایرانی حدود ۱۱ کیلوگرم / نفر / سال بوده است.
- به طور متوسط سرانه عرضه تخم مرغ برای هر ایرانی حدود ۱۴ کیلوگرم / نفر / سال بوده است.
- به طور متوسط سرانه عرضه شیر و لبنیات برای هر ایرانی حدود ۱۱۰ کیلوگرم / نفر / سال بوده است.

وضعیت تأمین جوجه یکروزه:

سهم سویه‌های مختلف در تأمین جوجه یکروزه در سال ۱۴۰۲ (سه ماه اول) سهم سویه‌های وارداتی و آراین به ترتیب ۷۰ و ۳۰ درصد بوده است.

نقش سویه آراین در تأمین گوشت مرغ کشور:

- طی دو دهه گذشته، لاین آراین به لحاظ ضریب تبدیل، میزان تلفات، حساسیت به بیماری‌ها، ویژگی‌های رفتاری، و ساختار فیزیولوژیکی قابلیت محدودی در تولید گوشت مرغ در کشور داشته است. با توجه به ویژگی‌های بازدهی سویه آراین، تولیدکنندگان تمایل قابل توجهی به پرورش سویه‌های رقیب وارداتی مانند رأس، و کار از خود بروز داده‌اند. علی‌رغم آنکه

سویه آراین به عنوان یک ذخیره ژنتیکی قابل توجهی در کشور مطرح است، چالش‌های مدیریتی، مالی، و علمی مترتب بر توسعه این سویه سبب شده تا طی سال‌های اخیر در مقایسه با رقبای تجاری خود در رتبه پایین عملکردی قرار گیرد.

مهمترین محدودیت‌های تولید گوشت مرغ

- وابستگی بخش مهمی از خوراک دام و طیور به‌ویژه ذرت و کنجاله سویا به واردات و تأثیر عوامل اقتصادی، سیاسی و بین‌المللی بر آن
- وابستگی به واردات جوجه اجداد تخم‌گذار و گوشتی
- عدم استقبال تولید کنندگان و مصرف کنندگان گوشت مرغ سویه آراین به دلیل برخی مشکلات فنی و عملکرد کیفی و کمی آن
- دخالت دولت در امور تصدی گری و کم‌رنگ بودن نقش تشکلات در تدارک، تأمین، توزیع نهاده، تولید و توزیع محصول

تولیدات طیور در برنامه هفتم توسعه

در فصل هفتم قانون برنامه هفتم توسعه در ماده ۳۲ و جدول آن به شرح ذیل تعیین شده است:

- سهم جوجه آراین از سویه‌های موجود برای جوجه ریزی مرغ گوشتی: افزایش سالانه حداقل ۴ درصد به‌طوری که در پایان برنامه حداقل ۲۰ درصد باشد.
- سهم بازار داخلی مرغ سایز (مرغ سلامت‌محور): افزایش سالانه حداقل ۱۰ درصد به‌طوری که در پایان برنامه حداقل ۵۰ درصد باشد
- سهم واکسن طیور تولید داخل: افزایش سالانه حداقل ۱۰ درصد به‌طوری که در پایان برنامه حداقل ۷۰ درصد باشد.
- پیش‌بینی افزایش تولید گوشت طیور از ۲۷۳۷ هزار تن در سال ۱۴۰۲ به ۳۲۲۵ هزار تن در سال ۱۴۰۷
- پیش‌بینی افزایش تولید تخم‌مرغ از ۱۲۶۲ هزار تن در سال ۱۴۰۲ به ۱۵۰۴ هزار تن در سال ۱۴۰۷

توصیه‌های سیاستی

امنیت غذایی از حیث ارزش‌های بنیادین به عنوان یکی از مهمترین ارکان حقوق بشر محسوب می‌شود. امنیت غذایی زمانی به دست می‌آید که همه مردم همواره به غذای کافی، سالم، مغذی و حلال دسترسی داشته باشند و این غذا نیازهای فرد برای یک زندگی سالم و فعال را فراهم سازد. اصلاح نژاد دام و طیور و تلاش در جهت افزایش تولید و پر کردن شکاف عملکرد و تولید بالاتر به ازای هر قطعه طیور با استفاده از ظرفیت‌های علمی و دانش بنیان نمودن تولید، یکی از توصیه‌های مهم این گزارش می‌باشد. با اینکه تولید گوشت مرغ از موقعیت مناسبی برخوردار است اما باید اذعان نمود که صنعت گوشت مرغ به دلیل وابستگی بالا به واردات خوراک دام و جوجه اجداد و بعضی از نهاده‌های مهم دیگر از جمله واکسن و اسیدهای آمینه صنعتی مورد نیاز به خصوص با توجه به شرایط کنونی و تحریم‌های وضع شده کشورهای غربی به شدت شکننده و در معرض خطر می‌باشد. لذا لازم است با اتخاذ راهبردهای مناسب و برنامه ریزی‌های دقیق کوتاه مدت و بلند مدت اثر این وابستگی در صنعت را کمتر نمود. از جمله این راهبردها می‌توان به تقویت تولید داخل در زمینه نهاده‌های

اصلی شامل جوجه لاین و اجداد و خوراک دام (مانند ذرت، دانه‌های روغنی (کنجاله)) و فراهم نمودن امکانات و تسهیلات برای کشت و تولید فراسرزمینی اقدام نمود. توصیه می‌شود به تدریج از سیاست‌های دستوری از جمله تمرکز بر جوجه‌ریزی اختصاصی آراین در زنجیره‌ها و نهادهای نیمه دولتی با اتخاذ تمهیدات لازم در طول برنامه هفتم فاصله گرفت ضمن اینکه در جهت توسعه ساختار لاین آراین در چارچوب یک زنجیره یکپارچه تحت نظارت نهادهای حاکمیتی اقدام گردد. می‌بایست تولید واکسن طیور را با استفاده از ظرفیت مؤسسه رازی و شرکت‌های دانش بنیان بهبود بخشید. پیگیری تولید قراردادی گوشت مرغ در قالب سازماندهی شرکت‌ها و تعاونی‌های گوشت مرغ می‌تواند در کاهش تلفات و ضایعات، افزایش بهره‌وری و ضرایب فنی تولید مؤثر واقع گردد. اصلاح الگوی مصرف گوشت مرغ از راهکارهای مهم در کاهش وابستگی در زمینه تأمین پروتئین حیوانی مورد نیاز جامعه می‌باشد.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

بررسی نقش اتحادیه‌ها و انجمن‌های تخصصی در حوزه تولید و پرورش انواع گل و گیاهان زینتی

Investigating the Role of Specialized Unions and Associations in the Field of Production and Cultivation of Various Types of Flowers and Ornamental Plants

نوع انتشار: عادی

تهیه کننده: فردین حقانی

همکاران: اکرم عباسی، شهره سلطانی، سید محمد جعفر اصفهانی، افشین امجدی

گروه‌های پژوهشی ذی‌ربط مؤسسه: گروه برنامه‌ریزی راهبردی کشاورزی و امنیت غذایی، گروه توسعه کشاورزی و روستایی، گروه

مدیریت کلان بخش کشاورزی

ویراستار و ناظر علمی: مجتبی پالوج

شناسه یکتای سامانه سمع: ۲۱۷۹-۱-۲-۳-SR-۰۳

کد فروست: ۱۴۰۳-۲۵-SR

قیمت: ۱۳۵۰۰۰۰ ریال

گل و گیاهان زینتی به دو شکل فضای باز و گلخانه‌ای کشت می‌شود. در جهان سالانه حدود ۶۱۰ میلیارد عدد گل و گیاهان زینتی در سطح ۶۴۰ هزار هکتار کشت می‌شود. طی چندسال اخیر تجارت گل و گیاهان زینتی در دنیا رونق گرفته و سودآوری مناسب نیز داشته است. آب و هوای بسیاری از مناطق ایران مساعد پرورش گل و گیاه است و ایران جزو ۱۷ کشور برتر تولید گل و گیاه درجهان و پنجمین کشور در بین کشورهای آسیایی است.

سطح زیر کشت و تولید گل و گیاهان زینتی ایران و کشورهای منتخب در سال ۱۴۰۱

براساس آمار رسمی وزارت جهاد کشاورزی، در سال ۱۴۰۱ مجموع تولید گل و گیاهان زینتی ایران، ۳۹۱۳ میلیون عدد (گلدان، شاخه بریده، درختچه و بوته) بوده که شامل: تعداد ۲۵۷۸ میلیون شاخه (گل شاخه بریده)، ۵۵۲ میلیون گلدان (گل گلدانی)، ۴۵۰ میلیون اصله درخت و درختچه زینتی و حدود ۳۳۱ میلیون بوته گیاهان فصلی و نشایی بوده است. مجموع مساحت زیر کشت گل و گیاهان زینتی ۷۹۴۵ هکتار بوده که ۳۳۳۲ هکتار آن در گلخانه و ۴۶۱۳ هکتار نیز در فضای باز بوده است.

در سال ۲۰۱۹ تعداد ۱۹۸۰۲ نفر تولید کننده گل و گیاهان در ایران، فعالیت داشته‌اند که این آمار در سال ۲۰۲۰ به رقم ۲۲۲۳۲ هزار نفر رسیده است. در سال ۲۰۲۰ تعداد ۱۱۷۳۱ نفر در زمینه کشت باز و ۱۰۵۰۱ نفر در کشت فضای بسته، فعالیت نموده‌اند. چین طی سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۰، در بین ۱۰ کشور منتخب مورد بررسی مندرج جدول شماره (۴)، بیشترین سهم سطح زیر کشت گل و گیاهان زینتی را داشته است به طوری که از رقم ۱۴۸۶۷۶ هکتار در سال ۲۰۱۱ به ۱۸۸۴۲۱ هکتار در سال ۲۰۲۰، رسیده است (2022:66). (Awisus).

وضعیت تجارت خارجی (صادرات و واردات) گل و گیاهان زینتی در ایران و جهان

در حال حاضر جایگاه ایران از نظر تولید گل در رتبه ۱۷ جهانی هست اما در صادرات گل، در رتبه ۱۰۷ جهانی قرار گرفته است. از جمله مهم ترین دلایلی که باعث کاهش صادرات ایران شده، می توان به گرانی نرخ کرایه حمل هوایی، مشکلات حمل زمینی از محل کشت، پایانه و... تا گمرک خروجی، مشکلات مربوط به تنظیم زمان بندی تولید و حمل و در نتیجه عدم تحویل به موقع محصول متناسب با نیاز مشتری و عدم پیروی از یک استراتژی مشترک توسط صادرکنندگان ایرانی است. بیشترین گل هایی که از ایران صادر می شود شامل گلابول، رز، میخک، داوودی، مریم، آنتوریوم، لاله، نرگس، سوسن، مارگریت، پرنده بهشتی، ژربرا و آلسترومریا است. کشورهایی نظیر کلمبیا و کنیا با کمک انجمنهای قوی و منسجم شان به صورت مشترک در نمایشگاه های بین المللی گل ورود پیدا می کنند و از این طریق بازاریابی خوبی می کنند. در حال حاضر گل فروشی های ایران در برخی شهرها زیر مجموعه اتحادیه فروشندگان کود و سم هستند که سختی با یکدیگر ندارند و همین موضوعات نیز یکی از دلایل افزایش قیمت گل است.

بر اساس آمار منتشر شده مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات در سال ۱۴۰۲، مجموعاً به میزان ۲۱۰۷ هزار تن به ارزش ۱۸۰۴ میلیون دلار انواع گل و گیاهان زینتی صادر شده که نسبت به سال ۱۴۰۱، از نظر وزنی ۷۷ درصد (۱۲۰۳ هزار تن) و از نظر ارزشی ۷۷۰۵ درصد (۱۰۰۳ میلیون دلار) رشد داشته است. بیشترین میزان صادرات، انواع قلمه و نشاء گل و گیاهان زینتی و در مرحله بعد گل های شاخه بریده بوده است. لازم به ذکر می باشد که به دلیل مشکلات زیر ساختی در کشور بخش کمی از کل تولیدات گل شاخه بریده صادر و بیشترین مقدار آن در بازار داخلی مصرف می شود.

در سال ۱۴۰۲، مجموعاً به میزان ۱۳۹۵ تن به ارزش ۶۶ میلیون دلار انواع گل و گیاهان زینتی وارد کشور شده که نسبت به سال ۱۴۰۱، از نظر وزنی ۵۰۸ درصد (۱۳۱۸ تن) و از نظر ارزشی ۲۴۰۲ درصد (۵۰۳ میلیون دلار) رشد داشته است. بیشترین میزان واردات، پیاز انواع گل و گیاهان زینتی و در مرحله بعد بذر چمن و انواع قلمه و نشاء بوده است.

بازارهای هدف صادراتی

براساس آمارها، کشور عراق عمده ترین بازار گل های زینتی ایران بوده و کشورهای ویتنام، ترکمنستان، آذربایجان و افغانستان نیز به ترتیب خریداران بعدی محصولات گل و گیاهان زینتی ایران می باشد.

ارزش واردات و صادرات گل و گیاهان زینتی شاخه بریده و گلدانی در کشورهای منتخب

الف) ارزش واردات

در سال ۲۰۲۱ تقریباً نیمی از واردات گل و گیاهان زینتی شاخه بریده جهان به اتحادیه اروپا اختصاص داشته و کشور آمریکا با (۱۰۴۸ میلیارد یورو)، بالاترین سهم واردات گل و گیاهان زینتی شاخه بریده را به خود اختصاص داده است. در این سال به ترتیب کشورهای آلمان (۱۰۲۸ میلیارد یورو)، هلند (۱۰۱۸ میلیارد یورو) و انگلیس (۷۱۶ میلیون یورو) در رده های بعدی میزان واردات قرار گرفته

اند. طبق آمار مندرج در جدول (۶)، مجموع ارزش واردات گل های گلدانی اتحادیه اروپا، از ۳.۲ میلیارد یورو در سال ۲۰۱۲ به ۴.۵ میلیارد یورو در سال ۲۰۲۱ افزایش یافته است.

(ب) ارزش صادرات

طبق آمار مندرج در جدول مذکور، مجموع ارزش صادرات گل های شاخه بریده جهان، از ۶.۲ میلیارد یورو در سال ۲۰۱۲ به ۹.۵ میلیارد یورو در سال ۲۰۲۱ افزایش یافته است. در سال ۲۰۲۱، تقریباً ۵۷ درصد از ارزش صادرات گل و گیاهان زینتی جهان (۹.۵ میلیارد یورو) به اتحادیه اروپا (۵.۴ میلیارد یورو) و ۵۲ درصد از کل ارزش صادرات جهان به کشور هلند (۴.۹ میلیارد یورو) به عنوان بزرگترین تولید کننده و صادرکننده گل و گیاهان زینتی شاخه بریده اختصاص داشته است. کشورهای کلمبیا با (۱.۴۶ میلیارد یورو)، اکوادور با (۷۸۴ میلیون یورو)، کنیا با (۶۱۳ میلیون یورو) و ایتالیا با (۱۱۹ میلیون یورو) به ترتیب در رده های بعدی بزرگترین صادرکنندگان گل های شاخه بریده قرار گرفته اند.

طبق آمار مندرج در جدول، مجموع ارزش صادرات گل های گلدانی اتحادیه اروپا، از ۳.۶ میلیارد یورو در سال ۲۰۱۲ به ۶ میلیارد یورو در سال ۲۰۲۱ افزایش یافته است. کشور هلند با (۴.۱۶ میلیارد یورو)، بالاترین سهم صادرات گل و گیاهان زینتی گلدانی را به خود اختصاص داده است. در این سال به ترتیب کشورهای آلمان با (۶۲۶ میلیون یورو)، بلژیک با (۳۵۷ میلیون یورو) و دانمارک با (۲۸۳ میلیون یورو) در رده های بعدی بزرگترین صادرکنندگان گل های گلدانی در اتحادیه اروپا قرار گرفته اند.

وضعیت اتحادیه ها و انجمن های تخصصی تولید گل و گیاهان زینتی در ایران

بر اساس قوانین جاری کشور، اصولاً دو گروه از تشکلهای در بخش تولید گل و گیاه طراحی و ساماندهی شده اند. گروه اول: اتحادیه های شرکت های تعاونی تولید کننده گل و گیاه و گروه دوم: انجمن های تخصصی محصولی. در جدول (۹)، فهرستی از انجمن های تخصصی محصولی، در سال ۱۴۰۳، آورده شده است.

- انجمن گل رز ایرانیان به منظور ساماندهی افراد حقیقی و شرکت های فعال در حوزه زنجیره تولید، تکثیر، فروش، واردات و صادرات گل رز، تشکیل شده است. سیاست گذاری، ایجاد انسجام و هماهنگی صنفی، تعیین نرخ و تنظیم بازار محصولات تولیدی گل رز از جمله اهداف اصلی این انجمن است.
- انجمن گل و گیاه زینتی استان تهران به منظور بهبود فضای کسب و کار برای فعالان تشکیل شده است.
- انجمن علمی گل و گیاه زینتی ایران نیز، برای گسترش فعالیت ها و حمایت از تولید، آموزش و تحقیق به عنوان بازوی مشورتی و اجرایی دولت است. هیئت مؤسس این انجمن متشکل از ۱۵ نفر از استادان، پژوهشگران و فعالان صنعت گل و گیاهان زینتی است که در اواسط سال ۱۳۹۰ تشکیل و شروع بکار نمود.

تجربه کشورهای منتخب در زمینه نقش تشکلهای تخصصی در زنجیره تامین گل و گیاهان زینتی

صنعت گل و گیاهان زینتی هلند

صنعت گل کاری هلند به عنوان صنعت پیشرو در جهان شناخته می‌شود. روش‌های کاملاً پیشرفته و بازاریابی نوآورانه در کشور هلند، سبب شد که طبق آمار سال ۲۰۲۱، به عنوان اولین صادرکننده (۱۱/۹ میلیارد یورو) و چهارمین واردکننده (۶ / ۲ میلیارد یورو) گل و گیاهان زینتی در جهان، شناخته شود (تقوی و همکاران، ۱۴۰۱:۷۹).

هلند بزرگ ترین واردکننده گل از خارج از اتحادیه اروپا و همچنان بزرگ ترین عرضه کننده گل به دیگر کشورهای اتحادیه اروپا (بانک جهانی، ۲۰۱۱) است. هلند از روش های پیشرفته تولید و فرآیند های بازاریابی برخوردار است. هلند تنها ۱۰٪ تولیدات جهانی را دارد اما حجم صادرات آن ۶۰٪ صادرات جهانی است. همان گونه که رقابت سخت تر می شود از سال ۲۰۰۳ تعداد تولیدکنندگان و صادرکنندگان کاهش یافته است و برخی از شرکت های کوچک در شرکت های بزرگ ادغام شده اند، علت آن را می توان نیاز به تجهیزات زیاد و ضرورت کاهش هزینه های تولید و صادرات دانست. ۱۲ مقصد اصلی صادرات گل هلند کشورهای اروپایی، آمریکا و اروپای شرقی است. کشورهای آفریقایی و آسیایی به ویژه کنیا و چین مقصد اصلی برای مواد تکثیری هلند می باشد. امروزه اکثر محصول تولیدکننده های سرتاسر دنیا معمولاً حراجی های هلند را به عنوان مسیر ثابتی طی می کنند، تا به دست مصرف کننده در بازارهای اروپایی برسند. حضور فیزیکی جهت بازرسی، کنترل کیفیت و فعالیت های کاهش ضایعات ضروری است (شفیعی، آزادی، ۱۴۰۱:۳۹۹).

صنعت گل و گیاهان زینتی چین

در حال حاضر، کشور چین بعد از هلند، دومین تولید کننده بزرگ گل و گیاهان زینتی در دنیاست. بین چین و هلند پروژه های مشترکی برای توسعه صنعت گل و گیاهان زینتی تعریف شده است. تفاوت عمده تولید گل و گیاهان زینتی در چین با هلند این است که در چین، این صنعت بوسیله کشاورزان خرده پا مدیریت می شود و همچنین حمل و نقل گلهای بزرگ به اندازه هلند به صورت نظام مند و سریع انجام نمی شود. به تازگی با استفاده از روشهای فروش آنلاین، تولید کنندگان گل های زینتی محصولات خود را به صورت روزانه به سراسر چین می فرستند. در کشور چین، تعاونی ها به ویژه در بخش کشاورزی نقش زیادی دارند. دولت چین از راهکار توسعه تعاونی های کشاورزی به منظور توسعه تکنولوژی و افزایش درآمد کشاورزان استفاده کرده است. از آنجا که تعاونی های کشاورزی چین، چند منظوره و جامع هستند و در منابع علمی کمتر به تعاونی های تخصصی گل و گیاه اشاره شده است.

صنعت گل و گیاهان زینتی ژاپن

بخش گل و گیاه زینتی ژاپن در میان ده صنعت بزرگ جهان قرار دارد. اکثر بازار گل ژاپن توسط عمده فروشان تامین می شود. شرکت های عمده فروشی گل تقریباً ۸۰ درصد از گل موجود در بازار ژاپن را تامین می کنند. نقش تعاونی ها در صنعت گل و گیاه زینتی ژاپن به طور خاص تا کنون مورد بررسی قرار نگرفته است، چرا که در ژاپن نیز مانند کشور چین، تعاونی های کشاورزی چند منظوره بوده و تحت عنوان کلی تعاونی کشاورزی معرفی می شوند.

صنعت گل و گیاهان زینتی در هند

دولت هند گل کاری را به عنوان یک صنعت راهبردی در نظر گرفته و با توجه به افزایش مداوم تقاضای گل در سطح جهان، نگاه به این صنعت کاملاً صادرات محور است. مشوق های مختلف ارائه شده توسط دولت هند، راه اندازی تعدادی واحد گل کاری را برای تولید و صادرات گل که دانش فنی را بیشتر از مشاوران هلندی کسب کرده اند، ممکن ساخته است. مزایای مالیاتی در قالب معافیت های مالیات بر درآمد و معافیت از برخی عوارض وارداتی نهاده ها و ابزار مورد نیاز در زنجیره ارزش گل مانده بذر، تجهیزات گلخانه ای، تجهیزات سردخانه و غیره به شرکت های جدید گل کاری صادرات محور هندوستان ارائه شده است (Vahoniya et al., 2018).

صنعت گل و گیاهان زینتی در کنیا

گل کنیا در بیش از ۶۰ کشور جهان به فروش میرسد. کنیا صادرکننده اصلی گل شاخه بریده رز به اتحادیه اروپا (EU) با سهم بازار ۳۸ درصد است. شورای گل کنیا یک انجمن داوطلبانه از تولیدکنندگان و صادرکنندگان مستقل گل های شاخه بریده و زینتی است که در سال ۱۹۹۶ با هدف پرورش و تولید مسئولانه و ایمن گل شاخه بریده در کنیا با در نظر گرفتن رفاه کارگران و حفاظت از محیط زیست تأسیس شد. (KFC, 2024)

صنعت گل و گیاهان زینتی در کشور ترکیه

ترکیه کشوری است که به سرعت در صنعت تولیدات گلخانه ای به پیش می رود. این کشور در سال ۱۹۹۰ چهار هزار هکتار گلخانه داشت و طی ده سال سطح گلخانه ها را با افزایش ۱۵ برابری به حدود ۶۰ هزار هکتار افزایش داده است. انجمن صادرکنندگان گیاهان و محصولات زینتی، تنها انجمن هماهنگ کننده در بخش گیاهان زینتی در سراسر ترکیه است و در سال ۱۹۹۹ تأسیس شد و بیش از ۵۰۰ عضو دارد. هدف سازمان، دستیابی به صنعت صادرات پایدار و رقابتی و افزایش صادرات گیاهان زینتی از کشور ترکیه است.

فرصت ها، تهدیدها، مشکلات و چالش های گل و گیاهان زینتی در ایران

کشور ایران در تولید گل و گیاهان زینتی به دلیل تنوع آب و هوایی، میزان نور و شدت آفتاب، سوخت و نیروی کارگری ارزان قیمت، منابع آب، رطوبت نسبی هوا، امکان تولید گل و گیاهان زینتی با کیفیت صادراتی دارای مزیت های بسیار زیاد و اقتصادی می باشد، با وجود این توانایی ها و مزیت ها در تولید گل و گیاهان زینتی کشور، متأسفانه تاکنون به جایگاه شایسته خود در بازار جهانی دست نیافته و فاصله بسیار با سایر کشورهای پیشرو در حوزه گل و گیاه زینتی داریم و برای وارد شدن به بازار های جهانی، افزایش سطح کیفی و کمی تولید و تطابق با استانداردهای جهانی ضروری می باشد که اقدامات شایسته تری صورت گیرد. از حیث زنجیره تولید و عرضه گل و گیاه زینتی نیز علیرغم فعالیت های انجام شده، وضعیت مطلوب و قابل قبول نبوده و اقدامات بسیار محدود و عمدتاً جزیره ای در استان ها و به ویژه استان تهران صورت گرفته و چندین پایانه بازار گل در نقاط مختلف احداث و راه اندازی شده است، که به دلیل عدم رعایت استانداردها، استفاده از شیوه های سنتی در پرورش و نگهداری گل، نبود وسائل و تجهیزات مورد نیاز، و....، با مشکلات عدیده و ضایعات فراوانی روزانه روبه رو می باشند. به نظر می رسد که در این راستا انجام مطالعات و پژوهش های لازم، برنامه ریزی دقیق و مناسب در

حوزه تولید و بازار یابی و بازار رسانی، بسیج منابع برای شناسایی بازارهای هدف گل و گیاهان زینتی، تمرکز بر توسعه بازارهای گل و گیاهان زینتی از مهمترین مولفه های مدیریتی بر شمرده می باشد که تحقق آن در قالب پیشنهادات سیاستی زیر مطرح شده است.

پیشنهاها

- با بررسی و مقایسه وضعیت صنعت گل و گیاهان زینتی ایران با کشورهای گوناگون جهان، توجه و اجرای موارد ذیل به عنوان پیشنهادات سیاستی جهت توسعه این صنعت و اصلاح و تکمیل زنجیره تولید و عرضه آن در ایران ضروری می باشد:
- برنامه ریزی دقیق و مناسب در حوزه تولید، بازاریابی و بازار رسانی گل و گیاهان زینتی
  - ضرورت به روز بودن و همگامی با شتاب بالای تحولات صنعت گل و گیاه جهانی در فناوری های نوین به ویژه دسترسی به ارقام و گونه های جدید گل
  - بسیج منابع برای مطالعه و شناسایی بازارهای هدف گل و گیاهان زینتی
  - برنامه ریزی در بازاریابی گل و گیاه و تمرکز بر توسعه بازارهای گل و گیاهان زینتی
  - ساماندهی فعالیت ها برای جلب اعتماد مشتریان خارجی و شبکه سازی توزیع گل و گیاه
  - آشنایی صادرکنندگان با اقتصاد تولید و صادرات گل و گیاهان زینتی و بازاریابی الکترونیکی
  - جذب سرمایه گذار داخلی و خارجی در بازاریابی گل و گیاه
  - حمایت و همکاری بانک ها جهت تامین اعتبار و تسهیلات ارزان قیمت
  - برنامه ریزی و اجرای اقدامات لازم در جهت حذف واسطه ها از چرخه بازاریابی گل و گیاهان زینتی
  - طراحی بازار حراج برای انواع گل در نقاط مختلف کشور و تبدیل بازار سنتی به بازار حراج گل به منظور افزایش معنادار حاشیه سود عوامل بازاریابی و اصلاح معیارهای بازاریابی
  - سرمایه گذاری در بازارهای حراج برای تمامی انواع گل ها توسط ارگان های دولتی و بخش خصوصی می تواند موقعیت تجاری کشورمان را در بازار جهانی گل و گیاهان زینتی ارتقا دهد.
  - گسترش تعاملات جهانی با شیوه های سرمایه گذاری خارجی و مشترک
  - حضور مستمر در رویدادها و نمایشگاه های جهانی گل
  - توسعه و استفاده از سیستم نوین بازار گل و گیاه (سیستم حراجی Auction) و ساماندهی مبادلات تجاری داخلی و خارجی که به کاهش ضایعات گل، کاهش حاشیه سود واسطه ها و افزایش درآمد تولیدکننده، برنامه ریزی تولید، هدایت و توسعه تحقیقات و توسعه بازاریابی خواهد انجامید.
  - توسعه بازاریابی، ایجاد دفاتر فروش اتحادیه گل در کشورهای هدف، تبلیغات و شرکت در نمایشگاه های خارجی، سفارش انجام تحقیقات مورد نیاز، برگزاری دوره های آموزشی داخلی و خارجی
  - عزم راسخ متولیان و مسئولان بخش های مختلف مدیریتی و نظارتی مرتبط کشور در این حوزه و ارزیابی مداوم اجراسازی تصمیمات، برنامه ها و اقدامات پیش بینی شده، تضمین کننده موفقیت در اصلاح روندهای موجود خواهد بود.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

اطلس نقشه مزارع تکثیر و پرورش آبزیان خوراکی کشور به تفکیک استان (بر حسب وضع فعالیت، نوع فعالیت، گرم آبی و سرد آبی، وضعیت حقوقی، نحوه تصرف مکان، منبع تأمین آب و سیستم تولید (در سال ۱۴۰۰)

Atlas of the Country's Aquaculture Farms by Province (by Activity Status, Type of Activity, Hot and Cold water, Legal Status, Method of Land Acquisition, Water Supply Source and Production System (in 2022)

نوع انتشار: عادی

تهیه کننده: هوشنگ ساجدی الماسی

همکاران: رمضانعلی ذبیحی افروز، زهرا صفاری

گروه‌های پژوهشی ذی‌ربط مؤسسه: گروه فناوری اطلاعات و ارتباطات کشاورزی و روستایی، گروه برنامه‌ریزی راهبردی کشاورزی و

امنیت غذایی

شناسه یکتای سامانه سمع: SR-01-2-1-1801

کد فروست: ۲۹-۱۴۰۳-SR

قیمت: ۹۵۰۰۰۰ ریال

در برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، یکی از اهداف بخش کشاورزی، افزایش کمی و کیفی تولید محصولات کشاورزی می‌باشد که با استفاده مطلوب و اصولی از منابع و امکانات و با به‌کارگیری شیوه‌های نوین تولید محصولات امکان‌پذیر می‌شود. در این راستا پرورش آبزیان خوراکی از جمله راهکارهای مؤثری است که می‌تواند علاوه بر اشتغال‌زایی، افزایش تولید گوشت سفید را نیز به دنبال داشته باشد. بر این اساس و با برنامه‌ریزی‌های به عمل آمده در سال‌های اخیر تأسیس واحدهای آبزی‌پروری خوراکی در کشور روند رو به رشدی داشته است.

بر اساس گزارش طرح آمارگیری به‌هنگام سازی چارچوب مزارع پرورش آبزیان خوراکی کشور، تعداد مزارع تکثیر و پرورش آبزیان خوراکی کشور در سال ۱۴۰۰ بیش از ۱۷۶۰۰ واحد بوده است. از این مقدار، تعداد ۱۳۴۸۸ واحد فعال و تعداد ۴۱۴۰ واحد غیرفعال بوده است. همچنین نتایج حاصل از این طرح آمارگیری نشان می‌دهد که در پاییز سال ۱۴۰۰ از ۱۳۴۸۸ مزرعه فعال، ۵۶۹ مزرعه فقط دارای فعالیت تکثیر، ۱۲۴۶۰ مزرعه فقط دارای پرورش و ۴۴۲ مزرعه به‌صورت همزمان به فعالیت تکثیر و پرورش آبزیان خوراکی مشغول بوده‌اند. تعداد مزارع فعال پرورش ماهیان گرمابی در کشور، ۸۳۳۹ مزرعه بوده و استان گیلان با ۲۹۵۵ مزرعه، بیش‌ترین تعداد را به خود اختصاص داده است.

تعداد مزارع فعال پرورش ماهیان سردابی در کشور، ۴۱۶۴ مزرعه بوده و استان زنجان با ۶۰۸ مزرعه، بیش‌ترین تعداد را به خود اختصاص داده است.

تعداد مزارع فعال پرورش انواع میگو آب‌شور در کشور، ۵۷۲ مزرعه بوده و استان بوشهر با ۳۰۲ مزرعه بیش‌ترین تعداد را به خود اختصاص داده است.

تعداد مزارع فعال پرورش انواع ماهی خاویار در کشور، ۱۳۸ مزرعه بوده و به ترتیب استان گیلان با ۳۵ مزرعه و استان مازندران با ۳۱ مزرعه بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده‌اند.

تعداد مزارع فعال پرورش سایر انواع آبزیان خوراکی (تیلاپیا، ماهی دریایی، میگو آب شیرین و شاه‌میگو) در کشور، ۷۱ مزرعه بوده و استان‌های سمنان با ۴۰ مزرعه و استان یزد با ۱۴ مزرعه بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده‌اند.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

بررسی اثرات پرداخت ارز ترجیحی بر کالاهای اساسی

Investigation of the Effects of Preferential Exchange Payments on Basic Commodities

نوع انتشار: عادی

تهیه‌کننده‌ها: رضا حیدری، مهدی کاظم نژاد، سید محمد فهمی فرد

گروه‌های پژوهشی ذی‌ربط موسسه: گروه سیاست‌های کشاورزی و غذا

شناسه یکتای سامانه سمع: SR-03-4-1-2201

کد فروست: SR-1403-28

قیمت: ۱۰۷۰۰۰۰ ریال

الف) مقدمه و بیان مسئله:

صرف نظر از اثر نرخ ارز بر تجارت، نرخ ارز متغیری کلیدی است که عدم توجه به مدیریت شایسته آن می‌تواند مسائل و مشکلاتی را برای اقتصاد هر کشوری در ابعاد گوناگون ایجاد نماید که اقتصاد ایران نیز از این موضوع مستثنا نیست. نظام ارزی در اقتصاد ایران تا سال ۱۳۸۰، یک نظام ارزی حداقل دو نرخ شامل یک نرخ ارز رسمی ثابت و یک نرخ ارز غیررسمی بوده است. با اجرای سیاست یکسان‌سازی نرخ ارز از سال ۱۳۸۱، نظام ارزی ایران به نظام ارزی تک نرخي شناور مدیریت شده تغییر یافت. اما از نیمه دوم سال ۱۳۸۹ و با گسترش شکاف میان نرخ ارز رسمی و غیررسمی و انحراف از نقطه تعادل، اقتصاد ایران عملاً به نظام ارزی دو نرخي بازگشت نموده و در سال ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ تفاوت نرخ مرجع و بازار آزاد منجر به بروز شوک ارزی شد، تکانه‌های نرخ ارز می‌تواند قیمت کالاهایی را که تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان با آن روبه‌رو هستند، تغییر داده و از این طریق بر انگیزه‌های تولید، مصرف و تجارت کالا تأثیر بگذارد. با توجه به مطالعات متعدد، یکی از مهم‌ترین عواملی که قیمت و به تبع آن مصرف مواد غذایی را تحت تأثیر قرار می‌دهد، نرخ ارز می‌باشد. به دنبال افزایش تلاطم‌های ارزی در ایران، ستاد اقتصادی دولت با هدف مدیریت بازار ارز، اعلام نمود که از تاریخ ۲۱ فروردین ۱۳۹۷ بانک مرکزی نسبت به تأمین ارز برای تمام نیازهای قانونی تجاری و تولیدی در چارچوب قوانین و مقررات صادرات و واردات و مقررات ارزی کشور بر مبنای هر دلار ایالات متحده، ۴۲۰۰۰ ریال اقدام می‌کند. یکی از اهداف این سیاست، کنترل نوسانات بازار داخلی، جلوگیری از افزایش قیمت کالاهای اساسی و نرخ تورم کشور و همچنین جبران رفاه از دست رفته خانوارها بود. در ابتدا مقرر شده بود تا این ارز شامل کالاهای گروه یک، شامل کالاهای اساسی، ضروری، دارو و ملزومات و تجهیزات پزشکی شود. فهرست این کالاهای در مصوبه مورخ ۱۳۹۷/۰۵/۱۴ به ۲۵ قلم کالا محدود شد. از ۲۵ قلم کالای اساسی گروه یک، ۲۰ قلم کالا مرتبط با بخش کشاورزی بود. ۱۰ قلم از این اقلام، شامل، بذور، کود، سموم، ادوات و ماشین‌های کشاورزی، ذرت دامی، جو، کنجاله سویا، روغن پالم و واکسن، مکمل و داروهای دام و طیور و مواد ژنتیکی و اندام‌های تکثیری به عنوان نهاده‌های تولید زراعی، باغی و دام و طیور، شیلات و صنایع تبدیلی و تکمیلی هستند. ۱۰ قلم کالای دیگر شامل برنج، دانه‌های روغنی، روغن خام، گوشت گاوی، گوشت گوسفندی، حبوبات، کره، شکر، چای و گوشت مرغ به عنوان کالاهای خوراکی یا کالای مصرفی طبقه‌بندی می‌شوند. به مرور زمان، تعداد اقلام دریافت‌کننده ارز با نرخ ترجیحی کاهش یافت؛ به طوری که در فروردین ماه سال ۱۴۰۰، تنها به واردات محصولات از قبیل ذرت دانه‌ای، کنجاله سویا،

جو، دانه‌های روغنی و روغن خام، ارز ترجیحی اختصاص داده شده است. از پایان اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ نیز با حذف ارز ترجیحی خوراک دام و طیور، دانه‌های روغنی و روغن خام، ارز ترجیحی تنها محدود به گندم و دارو شد. با توجه به اثرات حذف نرخ ارز ترجیحی بر وضعیت اقتصادی و معیشتی مردم، همواره پرسش‌هایی در میان محافل علمی و سیاسی کشور مورد بحث بوده است که تأثیرات پرداخت ارز ترجیحی بر بازار کالاهای اساسی کشاورزی کدام است؟ آیا سیاست پرداخت نرخ ارز ترجیحی باید ادامه داشته باشد یا خیر؟ تبعات حذف ارز ترجیحی بر میزان تورم کالاهای اساسی و معیشت مردم ایران چگونه است؟ در صورت تغییر نیز راهکارهای پیشنهادی و جایگزین چیست؟ با این رویکرد، در مطالعه حاضر به تحولات سیستم ارزی کشور پرداخته می‌شود. تمرکز این گزارش بر مستندسازی سیاست ارز ترجیحی در ایران و تجربیات اصلاح آن است.

ب) اهم یافته‌ها:

۱. طی سال‌های ۱۳۹۷ تا دیماه ۱۴۰۳، مجموعه‌ای از عوامل اقتصادی و سیاسی نظیر افزایش قیمت بنزین، شکل‌گیری انتظارات تورمی، بالا گرفتن تنش بین ایران و ایالات متحده، قرار گرفتن ایران در لیست سیاه گروه ویژه اقدام مالی و فعال شدن مجدد اقدامات مقابله‌ای علیه ایران، کاهش بی‌سابقه قیمت نفت در ماه‌های پایانی سال تحت تأثیر گسترش کووید-۱۹، بروز عدم تعادل در بازار نیما، تشدید تنش‌های خاورمیانه (ادامه جنگ اوکراین، تجاوزات رژیم اشغالگر قدس به غزه، لبنان و سوریه، سقوط حکومت بشار اسد در سوریه)، حذف ارز نیمایی و تشکیل بازار ارز توافقی و در نتیجه عدم بازگشت ارز به چرخه اقتصادی کشور توسط برخی صادرکنندگان، تأثیرگذاری بر انتظارات فعالان اقتصادی، روند صعودی برای نرخ ارز در بازار آزاد رقم می‌خورد. برقراری ارز ترجیحی و چند نرخی شدن ارز، تشکیل بازار متشکل ارزی و حرکت به سمت حذف ارز نمایی و تشکیل بازار ارز توافقی (ارز تجاری) از مهمترین رویدادهای این دوره است.

۲. نرخ ارز از چهار کانال زیر بر قیمت محصولات کشاورزی اثرگذار است:

- ✓ اثر نهاده‌ای (از طریق اثر بر قیمت نهاده‌های وارداتی).
- ✓ اثر محصولی (از طریق اثر بر قیمت محصولات وارداتی).
- ✓ اثر القایی (از طریق آثار نرخ ارز بر بخش‌های دیگر اقتصاد و انتقال این آثار به بخش کشاورزی).
- ✓ آثار غیر مستقیم (از طریق اثرگذاری بر قیمت محصولات و نهاده‌های داخلی کشاورزی).

۳. اعمال سیاست ارز ترجیحی اثرات زیر را بر بخش کشاورزی داشته است:

- ✓ ایجاد انتظارات در مورد عدم افزایش قیمت محصولات کشاورزی و مواد غذایی
- ✓ احتمال ظهور رانت، فساد و انحصار واردات نهاده‌ها
- ✓ عدم اطمینان از دستیابی تولیدکنندگان کشاورزی به نهاده‌های تولید با نرخ ارز ترجیحی، با توجه به فقدان زیرساخت‌های نظارتی و ارزیابی کافی
- ✓ ایجاد دستاویز به ظاهر منطقی برای سرکوب قیمت محصولات کشاورزی
- ✓ تغییر الگوی تجارت، الگوی مصرف، الگوی کشت و تغییر ساختار بازار

- ✓ کاهش منابع ارزی دولت
- ✓ کسری بودجه دولت و آثار سوء آن بر اقتصاد کشور از جمله تورم و...
- ۴. دولت برای اتخاذ سیاست ارز ترجیحی ۴۲۰۰ تومانی، دلایل احتمالی زیر را داشته است:
  - ✓ نگرانی از افزایش قیمت کالاهای وارداتی و افزایش تورم در داخل کشور
  - ✓ کنترل قیمت کالاها برای مصرف کننده
  - ✓ افزایش نگرانی نسبت به آینده و تلاش برای اطمینان بخشی نسبت به وجود ارز به میزان مصارف آن
  - ✓ تلاش برای بی اثر نمودن تحریم‌های ایالات متحده به ویژه پس از خروج آن کشور از برجام
  - ✓ تلاش برای حفظ وضعیت معیشت مردم
  - ✓ امید به احیای برجام و استفاده از آثار مثبت انتظاری ناشی از آن
- ۵. برای انتخاب کالاهای مشمول سیاست ارز ترجیحی نیز می‌توان دلایل زیر را برشمرد:
  - ✓ محدودیت دسترسی به ارز
  - ✓ سهم و نقش کالاها در سلامت مردم، تولید کشاورزی و امنیت غذایی
  - ✓ وضعیت وابستگی کالاها به واردات و نقش نهاده‌های تولید در بهای تمام شده آنها
  - ✓ کاهش نوسانات بازار ارز، کنترل مصارف ارزی کشور و جلوگیری از مصارف سفته بازانه
- ۶. با گذر زمان به دلایل احتمالی زیر، دولت تصمیم به تعدیل فهرست کالاهای مشمول سیاست ارز ترجیحی گرفت:
  - ✓ کاهش درآمدهای ارزی کشور
  - ✓ اثربخشی پایین اجرای این سیاست در تثبیت قیمت برخی کالاهای مشمول
  - ✓ آگاهی سیاستگذار از موقتی بودن سیاست ارز ترجیحی برای گذار از شرایط خاص و بحرانی
- ۷. در سال ۱۴۰۱ به دلایل احتمالی زیر دولت سیاست ارز ترجیحی را اصلاح نمود: رانت و فساد ناشی از اجرای سیاست ارز ترجیحی
  - ✓ اطمینان از ناکارآمدی تداوم تخصیص و عدم دستیابی به اهداف اجرای سیاست به ویژه کنترل قیمت‌ها و دسترسی فیزیکی و اقتصادی به کالاهای مشمول
  - ✓ عدم توانایی دولت در تامین ارز ترجیحی مورد نیاز واردات
  - ✓ افزایش شکاف بین نرخ ارز ترجیحی و نرخ نیمایی و برخورداری مصرف‌کنندگان خارجی از یارانه پرداختی دولت به دلیل قاچاق کالا به خارج از مرزهای ایران
- ۸. به دلایل احتمالی زیر دولت تصمیم به تشکیل بازار ارز توافقی (ارز تجاری) گرفت:
  - ✓ افزایش عرضه ارز و مدیریت بازار با بازار ارز توافقی
  - ✓ حرکت به سمت تک‌نرخ کردن ارز
  - ✓ کاهش نقش بازار غیررسمی در ایجاد نوسان با بازار ارز توافقی

✓ ورود ارزهای خانگی به بازار

✓ ایجاد یک بازار ارز شفاف‌تر و عاری از رانت

۹. نتایج مطالعه حذف ارز ترجیحی در سه سناریو به صورت یکباره، سه ساله و پنج سال بر تولید و مصرف گروه‌های عمده غذایی (گوشت مرغ، تخم‌مرغ، شیر، گوشت قرمز و روغن خوراکی) و نیز بر درآمد عوامل تولید و رفاه نشان داد که در میان سناریوهای مورد بررسی، بهترین سناریو، سناریوی حذف ارز ترجیحی طی دوره پنج ساله، جبران حمایتی نقدی و پوشش حمایتی از دهک‌های پائین و متوسط درآمدی می‌باشد. بدین مفهوم که اگر دولت حذف ارز ترجیحی را به تدریج طی دوره پنج ساله انجام داده و بصورت نقدی از دهک‌های پائین و متوسط درآمدی حمایت کند، اثرات منفی ناشی از شوک آن بر تولید و مصرف گروه‌های عمده غذایی و نیز درآمد عوامل تولید و رفاه خنثی شده و سپس مثبت می‌شود.

ج) پیشنهادها:

با توجه به مباحث مطرح شده پیشنهادات زیر برای مدیریت نرخ ارز و کنترل بازار محصولات کشاورزی و مواد غذایی پیشنهاد می‌شود:

۱. سیاست جایگزین مناسب این است که پس از ساماندهی بازار ارز و پیراستن آن از تقاضاهای سفته‌بازی، سیاست چند نرخي/ارز کنار گذاشته شده و از سیاست تک‌نرخي/ارز حمایت صورت گیرد. در کنار آن بکارگیری سیاست‌های مناسب برای آرامش بخشی به بازار ارز توصیه می‌شود. البته اجرای سیاست تک نرخي ارز دارای الزاماتی به شرح زیر است:

- نرخ ارز باید در بازار و براساس اصول عرضه و تقاضا تعیین شده و از سوی بانک مرکزی قیمت‌گذاری دستوری نشود.
- ارز به میزان کافی برای پاسخگویی به تقاضاهای واقعی و پنهان در بازار وجود داشته باشد.
- رکود تورمی و تورم فزاینده وجود نداشته باشد.
- بانک مرکزی مسوولیت‌پذیری لازم در حفظ ارزش پول ملی را داشته باشد.

➤ بهبود انتظارات در اقتصاد، و روابط بین‌الملل مناسب و کمک به سرمایه‌گذاری‌های مولد به جای سوداگری در بازار ارز

۲. با توجه به منابع احتمالی ناشی از آزادسازی نرخ ارز، می‌توان بخشی از منافع احتمالی را در اجرای اقدامات زیر صرف کرد. این سیاست‌ها می‌تواند رفاه هر دو سمت تولید و مصرف‌کننده را در پی داشته باشد. برخی از این اقدامات به شرح زیر است:

- اعطای مشوق‌های افزایش بهره‌وری تولید
- جوایز و مشوق‌های صادراتی
- افزایش ضریب خوداتکایی در نهاده‌ها
- محدود کردن نهاده‌های غیرآماده و تشویق الگوی مصرف نهاده‌ها
- استفاده از سازوکار شفاف بازار بورس کالا برای کشف قیمت و داد و ستد عمده نهاده‌ها
- افزایش ضریب پوشش بیمه و جبران خسارت واحدهای تولیدی

۳. برای اجرای طرح آزادسازی نرخ ارز که در سنوات گذشته نیز در سطح دیگری از نرخ ارز ترجیحی اجرا گردید، لازم است در خصوص سه چالش اساسی پیرامون تامین نقدینگی توجه ویژه شود.
- چالش تامین نقدینگی لازم برای محصول یا نهاده وارداتی برای تامین کنندگان مربوطه (واردکنندگان).
  - چالش تامین نقدینگی خریداران نهاده‌های وارداتی در داخل کشور از جمله تولیدکنندگان دام و طیور
  - چالش تامین نقدینگی خریداران محصول نهایی (مصرف کنندگان)
۴. لازم است سیاست‌های مکمل یعنی حمایت از تولیدکنندگان و سایر بازیگران زنجیره محصول به منظور جلوگیری از کاهش درآمد و به تبع آن کاهش تولید و خدمات به مورد اجرا گذاشته شود.
۵. لازم است سیاست‌های مکمل حمایت از اقشار آسیب‌پذیر و پرداخت یارانه‌های هدفمند برای جلوگیری از آثار سوء افزایش قیمت مواد غذایی، طراحی و به مورد اجرا گذاشته شود.
۶. در صورت آزادسازی نرخ ارز، ضرورت دارد دولت از سیاست سرکوب قیمت محصولات کشاورزی خارج شده و قیمت توسط بازار تعیین شود. همچنین نیازمند سیاست‌های مناسب برای کنترل و نظارت بر قیمت‌هاست.
۷. در صورت حذف کامل ارز ترجیحی از بخش کشاورزی پیشنهاد می‌شود معادل ریالی ارز حذف شده برای حمایت از تولید و مصرف‌کننده بر اساس بسته‌های حمایتی مناسب مبتنی بر اصول تغذیه‌ای مصرف شود.
۸. از سیاست‌های مناسب تجاری (همانند عوارض صادراتی، سهمیه وارداتی و...) و سیاست یارانه‌ای (همانند تامین سرمایه در گردش با سود کم، یارانه به خدمات بسته‌بندی و حمل‌ونقل و...) برای مدیریت بازار محصولات کشاورزی استفاده شود.
۹. از آنجا که در بخش تجارت، تضعیف ارزش پول ملی به نفع صادرات است و منافع آن به دلیل نبود زنجیره ارزش کارآمد تنها به صادرکننده تعلق می‌گیرد و سایر بازیگران اصلی بی‌بهره می‌مانند، لذا ضروری است با سیاست‌های مناسب (همانند اخذ مالیات، عوارض صادراتی و...)، منافع بین بازیگران اصلی زنجیره بازتوزیع شود.
۱۰. در شرایط تورمی لازم است دولت از بهره‌برداران خرده‌پا و کسب و کارهای کوچک روستایی و کشاورزی به منظور ادامه فعالیت و تاب‌آوری آنان در مقابل افزایش هزینه‌های تولید و هزینه زندگی، حمایت کرده و سیاست‌های جبرانی مناسب (همانند یارانه، خدمات بازاریابی، سرمایه در گردش و...) را تدوین و عملیاتی سازد.
۱۱. در سیاست‌گذاری ضروری است که تولیدات بخش کشاورزی تحت حمایت قرار گیرند. به منظور مدیریت هوشمندانه بازار محصولات، دسترسی به اطلاعات روزآمد و پیش‌بینی تولید در مناطق و کانون‌های عمده تولیدی به منظور تصمیم‌سازی برای تجارت حیاتی است.
۱۲. تامین غذای ارزان تنها در گرو سرمایه‌گذاری در کشاورزی و استفاده از تکنولوژی‌های مدرنی است که ضمن افزایش تولید به پایداری منابع پایه نیز کمک کنند. بدون همکاری با جامعه جهانی، افزایش سریع درآمد در کشور و گسترش روابط تجاری با جهان چنین امری تحقق نخواهد یافت و تولید غذا به واسطه تکنولوژی نامناسب هر روز گرانتر خواهد شد.

۱۳. از بعد اثرگذاری نرخ ارز بر کالاهای و محصولات، از آنجا که نوع کالا و ماهیت آن در کشش تقاضا میزان اثرگذاری نیز متفاوت است، لازم است که ابتدا کالاهای مشمول ارز ترجیحی، تفکیک شده و سپس به طور مجزا در خصوص هر کالا محاسبه و تعیین گردد.

۱۴. از جمله مواردی که می‌تواند به عنوان سوپاپ اطمینان و متعادل کننده بازار یک محصول در شرایط خاص و یا در شرایط گذار از یک مرحله به مرحله دیگر باشد، موضوع ذخایر و موجودی‌های انبار آن محصول قبل از مقطع زمانی اجرای طرح می‌باشد. لذا وزارت جهاد کشاورزی می‌بایست با ورود به بازار و توزیع کالا و یا نهاده از هرگونه التهاب غیرمنتظره جلوگیری به عمل آورد.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

بررسی تحولات اشتغال کشاورزی ایران در یک دهه‌ی گذشته به تفکیک استان، جنس و مناطق (۱۳۹۰-۱۴۰۱)

Investigation of Developments in Iranian Agricultural Employment in the Past Decade by Province, Species, and Regions (2012-2023)

نوع انتشار: عادی

تهیه کننده: کوهسار خالدي

همکار: مریم اردستانی

گروه‌های پژوهشی ذی‌ربط مؤسسه: گروه مدیریت کلان بخش کشاورزی، گروه سیاست‌های کشاورزی و غذا

شناسه یکتای سامانه سمع: SR-02-4-1-2038

کد فروست: SR-1403-30

قیمت: ۳۵۰۰۰۰ ریال

مقدمه

بخش‌های اقتصادی ایران در دهه‌ی ۱۳۹۰ با شدت و گستره‌ی متفاوت، از مجموعه عوامل بیرونی و درونی متاثر شدند. خروج ایالات متحده‌ی آمریکا از توافق برجام در سال ۱۳۹۷ و بازگشت و تداوم تحریم‌های اقتصادی در سال‌های ۱۴۰۱-۱۳۹۷ در کنار شیوع کووید-۱۹ در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ و تغییرات اقلیمی در سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۹۸ به شکل‌های مختلف، بر عملکرد بخش کشاورزی ایران در این دوره اثرگذار بوده‌اند. وابستگی بخشی از اشتغال کشاورزی به وضعیت تولید (به‌ویژه در مرحله‌ی برداشت) باعث تحولاتی در اشتغال کشاورزی در سال‌های ۱۴۰۱-۱۳۹۰ شده است. مطالعه‌ی حاضر از نوع توصیفی بوده و با استفاده از محاسبه و بررسی شاخص‌های اشتغال در سال‌های ۱۴۰۱-۱۳۹۰ و تفکیک استان، جنس و مناطق (نقاط) صورت گرفته است.

الف). یافته‌ها

- (۱) مقدار SPEI در کل سال‌های ۱۴۰۱-۱۳۹۰، منفی بوده و ایران در این دوره، به درجات مختلف خشکسالی را تجربه نموده است.
- (۲) با توجه به عمده‌ی بارش در نیمسال دوم، کشت پاییزه‌ی برخی از محصولات کشاورزی و اثرپذیری باوقفه‌ی تولیدات کشاورزی نیم سال اول جاری از بارندگی نیم سال دوم سال قبل، اثرات خشکسالی، با یک سال وقفه بر مقدار تولیدات کشاورزی در بستر سال تقویمی آشکار می‌شود. با کاهش تولید، میزان اشتغال کشاورزی در مراحل داشت و برداشت نیز کاهش پیدا خواهد کرد.
- (۳) با کاهش سهم اشتغال کشاورزی از ۱۸/۶ درصد در سال ۱۳۹۰ به حدود ۱۴/۸ درصد در سال ۱۴۰۱، بر سهم اشتغال بخش خدمات حدود ۳/۶ درصد و بر سهم اشتغال بخش صنعت حدود ۰/۲ درصد در فاصله‌ی دو سال مزبور افزوده شده است.
- (۴) اهداف رشد اشتغال در بخش‌های اقتصادی کشور در برنامه‌ی ششم توسعه محقق نشده‌اند.

- (۵) در سال ۱۴۰۱ سهم اشتغال کشاورزی در ۱۴ استان (بیش از میانگین کشوری: ۱۵ درصد) بوده است و استان‌های کرمان (۳۹ درصد)، خراسان شمالی (۳۱ درصد) و اردبیل (۳۰ درصد)، دارای بالاترین و استان‌های تهران (۲ درصد)، البرز (۳ درصد) و قم (۴ درصد)، دارای کمترین سهم اشتغال کشاورزی در کل اشتغال استان بوده‌اند.
- (۶) در سال ۱۴۰۱ حدود ۶ درصد از اشتغال کشاورزی در مناطق شهری بوده است. در این سال، کمترین سهم اشتغال کشاورزی در کل اشتغال شهری به استان‌های تهران (۱/۲ درصد)، قم (۱/۹ درصد) و البرز (۲/۲ درصد) و بیشترین آن به استان‌های آذربایجان غربی (۱۱/۱ درصد)، خراسان شمالی (۱۱/۹ درصد) و کرمان (۱۶/۷ درصد) اختصاص داشته است.
- (۷) در سال ۱۴۰۱ حدود ۴۳ درصد از اشتغال روستایی، به بخش کشاورزی اختصاص داشته است و کمترین سهم اشتغال کشاورزی در اشتغال روستایی مربوط به استان‌های تهران (۱۲ درصد)، البرز (۲۱ درصد) و بوشهر (حدود ۲۴ درصد) و بیشترین آن مربوط به استان‌های کرمانشاه (۶۳ درصد)، اردبیل (۶۸ درصد) و کرمان (۷۰ درصد) بوده است.
- (۸) کاهش اشتغال زنان در کشاورزی ایران (۳۲۰ هزار نفر) در فاصله‌ی سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۴۰۱، بیش از کل کاهش اشتغال کشاورزی کشور (۳۰۰ هزار نفر) بوده است. سهم پایین اشتغال زنان در اشتغال کشاورزی (به طور متوسط ۱۹ درصد در دهه‌ی ۱۳۹۰)، تا حدودی زیادی، مرادنه بودن فعالیت‌های کشاورزی را در ایران تایید می‌نماید.
- (۹) میانگین رشد دوره‌ای کل اشتغال کشاورزی ایران در سال‌های ۱۴۰۱-۱۳۹۰، منفی و نزدیک ۱ درصد (۰/۷۴- درصد) بوده است، در حالی که میزان این رقم برای زنان، حدود ۴/۴- درصد بوده است.
- (۱۰) در فاصله‌ی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۱ از یک سو از اشتغال کشاورزی در نقاط روستایی حدود ۶۲۵ هزار نفر کاسته و از دیگر سو بر اشتغال کشاورزی در نقاط شهری به میزان ۳۲۸ نفر افزوده شده است.
- (۱۱) در سال‌های ۱۴۰۱-۱۳۹۰، ضمن وجود یک روند فزاینده در سهم اشتغال کشاورزی در نقاط شهری (از ۱۹ درصد در سال ۱۳۹۰ به ۲۹ درصد در سال ۱۴۰۱)، سالانه به طور متوسط حدود ۲۳ درصد اشتغال کشاورزی به نقاط شهری تعلق داشته است.
- (۱۲) رشد دوره‌ای اشتغال کشاورزی در سال‌های ۱۴۰۱-۱۳۹۰ در کل کشور، حدود ۱- درصد، در نقاط شهری حدود ۳/۵ درصد و در نقاط روستایی حدود ۲- درصد بوده است.
- (۱۳) به دلیل کاهش فعالیت‌های کشاورزی و یا جایگزینی سرمایه به جای نیروی کار کشاورزی از یک سو و توسعه‌ی فعالیت‌های خدماتی و صنعتی در نقاط روستایی از دیگر سو، به تدریج از آغاز دهه‌ی ۱۳۹۰ از سهم غالب اشتغال کشاورزی در اشتغال روستایی کشورمان کاسته شده است.
- (۱۴) در دهه‌ی ۱۳۹۰، کمترین مقادیر ILOR در بخش کشاورزی ایران مربوط به سال‌های ۱۳۹۳ (۳۸ نفر به ازای خلق هر میلیارد ریال) و ۱۳۹۸ (۳۳ نفر به ازای خلق هر میلیارد ریال) و بالاترین مقادیر آن مربوط به سال‌های ۱۳۹۴ (۱۰۲ نفر به ازای خلق هر میلیارد ریال) و ۱۴۰۱ (۱۹۹ نفر به ازای خلق هر میلیارد ریال) بوده است.

ب). پیشنهادهای اجرایی

- با توجه به یافته‌های این مطالعه، به نظر می‌رسد تغییر اقلیم یکی از مولفه‌های اثرگذار بر اشتغال در بخش کشاورزی باشد و با توجه به این که پدیده‌ی تغییر اقلیم، یک نگرانی جهانی بوده و در سال‌های آتی نیز ادامه خواهد داشت، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی لازم و مناسب در بستر الگوی کشت با هدف تثبیت میزان اشتغال موجود کشاورزی، ضرورت پیدا کرده است.
- در راستای مدیریت تبعات ناشی از تداوم خشکسالی و خروج بخشی از نیروی کار کشاورزی از فعالیت‌های کشاورزی، ضرورت دارد که با تشکیل ستاد بحران در وزارت جهاد کشاورزی، ضمن برنامه‌ریزی و اقدام برای جلوگیری از گسترش فقر در میان کشاورزان و روستائیان، تدابیر لازم برای مواجهه با آثار مثبت یا منفی خروج طیف‌های مختلف نیروی کار (ماهر و نیمه ماهر، ساده و متخصص، زن و مرد، جوان و مسن و...) از بخش کشاورزی اندیشیده شود.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

بررسی قیمت سازه و تجهیزات انواع تیپ گلخانه‌ای در ایران در سال ۱۴۰۲

Investigation of the Prices of Structures and Equipment of Various Types of Greenhouses in Iran in 2024

نوع انتشار: عادی

تهیه‌کننده‌ها: فردین حقانی، مریم اردستانی

گروه‌های پژوهشی ذی‌ربط مؤسسه: گروه برنامه‌ریزی راهبردی کشاورزی و امنیت غذایی، گروه سیاست‌های کشاورزی و غذا

شناسه یکتای سامانه سمع: SR-02-2-1-2128

کد فروست: SR-1403-31

قیمت: ۸۵۰۰۰ ریال

افزایش روزافزون جمعیت جهان و به تبع آن افزایش تقاضای مواد غذایی، لزوم استفاده از فناوری‌های نوین به منظور استفاده از منابع کشاورزی و افزایش کمی و کیفی تولیدات کشاورزی را آشکار می‌سازد. یکی از این فناوری‌های نوین، کشت گلخانه‌ای است. در کشت گلخانه‌ای علاوه بر افزایش کمیت و کیفیت محصول، مصرف آب به حداقل می‌رسد و از طرفی کشاورز قادر است با تنظیم زمان کاشت و برداشت، محصول را در بهترین زمان به بازار عرضه کند. اگرچه هزینه‌های تولید به ویژه هزینه انتقال آب در کشت گلخانه‌ای بیشتر از کشت معمولی است؛ لیکن به علت تولید بالا و باکیفیت، قیمت تمام‌شده محصول کاهش می‌یابد. از این‌رو توسعه کشت گلخانه‌ای امروزه به عنوان یکی از مهم‌ترین و پیشرفته‌ترین شاخه‌های علوم کشاورزی ایران و جهان محسوب شده و رشد روزافزون احداث واحدهای گلخانه‌ای در سراسر کشور طی سال‌های اخیر مشاهده می‌شود.

طبعاً در احداث واحدهای گلخانه‌ای، مقوله هزینه و قیمت تمام‌شده از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده و در واقع آغازگر اتخاذ تصمیم مناسب اقتصادی در روی آوردن به این نوع کشت است. به علت تفاوت در نوع سازه‌های گلخانه‌ای، هزینه احداث هر یک متفاوت بوده و از این رو در گزارش فنی-تحلیلی حاضر که به سفارش معاونت امور باغبانی وزارت متبوع در خصوص قیمت تمام‌شده انواع سازه و تجهیزات گلخانه‌ای تهیه شده است، ضمن ارائه مطالب مختصری پیرامون تاریخچه و اهمیت گلخانه‌ها، تقسیم‌بندی انواع گلخانه‌ها آورده شده و پس از آن به هزینه‌های احداث و راه‌اندازی انواع آنها پرداخته شده است. اطلاعات لازم نیز ضمن اخذ مشاوره با متخصصین امر از جمله بانک کشاورزی، انجمن گلخانه‌داران و شرکت‌های خصوصی ذیربط جمع‌آوری و پردازش شده است. محاسبات بر اساس اجرای احداث گلخانه در سطح یک هکتار بوده و بدیهی است که با افزایش سطح، قیمت تمام‌شده هر مترمربع کاهش و با کاهش سطح، قیمت تمام‌شده هر مترمربع افزایش خواهد یافت (صرفه مقیاس). شایان ذکر است که اطلاعات قیمت سازه و تجهیزات گلخانه‌ها در کشورهای پیشرو نیز درخواست شده بود که علی‌رغم جست‌وجو و پیگیری‌های متعدد از منابع و مراجع متعدد مربوطه، موردی یافت نشد.

تجزیه و تحلیل اطلاعات دریافتی بیانگر این است که ارزان ترین قیمت احداث گلخانه اختصاص به گلخانه های تونلی با هزینه هر مترمربع ۴ میلیون ریال و گران ترین آن اختصاص به گلخانه های شیشه ای در اقلیم نیمه سرد با هزینه هر مترمربع ۴۵ میلیون ریال دارد. محدوده بین ارزان ترین و گران ترین هزینه احداث متعلق به سایر تیپ های گلخانه ای از حیث سازه، پوشش و اقلیم های مختلف است.

به نظر می رسد که علی رغم بالاتر بودن هزینه احداث گلخانه های پلی کربنات و شیشه ای یا دوجداره، به دلیل بالاتر بودن عملکرد محصولات تولیدی و لذا کاهش هزینه های جاری، این نوع گلخانه ها اقتصادی تر بوده و سرمایه گذاری در آنها بازدهی بالاتری را علید بخش می نماید. به علاوه، این گلخانه ها به دلیل مقاومت بالاتر نسبت به حوادث طبیعی از ریسک کمتری برخوردارند و هزینه های بیمه را کاهش می دهند. همچنین این نوع گلخانه قابلیت کشت گونه های جدید از جمله آو اکادو، قهوه، آناناس، گل و گیاهان زینتی گران قیمت و... و توسعه گلخانه ای گونه های موجود از جمله انگور، مرکبات، انجیر و... را در کشور فراهم می نماید که افزایش مصرف داخلی و زمینه سازی صادرات بیشتر را در پی خواهد داشت.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

بررسی مزیت رقابتی صادراتی محصولات باغی کشور در سال‌های اخیر (مطالعه موردی محصولات منتخب)

Investigating the export competitive advantage of horticultural products in recent years (Case study of selected products)

نوع انتشار: محدود

تهیه‌کننده: مریم اردستانی

گروه‌های پژوهشی ذی‌ربط موسسه: گروه پژوهشی سیاست‌های کشاورزی و غذا

ویراستار: مجتبی پالوج

شناسه یکتای سامانه سمع: SR-02-4-1-2037

کد فروست: SR-1403-33

قیمت: ۶۷۰۰۰۰ ریال

محصولات باغی در زمره مهم‌ترین محصولات صادراتی کشاورزی کشور هستند. در بین این محصولات، سیب، پسته، خرما، کشمش، کیوی، مرکبات (پرتقال) و گروه هلو و شلیل و شفتالو از مهمترین‌ها محسوب شده و در سال ۱۴۰۱، حدود ۹۰ درصد از سهم وزنی صادرات بخش کشاورزی و غذا را به خود اختصاص داده‌اند. لذا آگاهی از روند مزیت رقابتی این محصولات از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

بر این اساس، در گزارش حاضر پس از بیان مبانی نظری مزیت رقابتی صادراتی و شاخص‌های اندازه‌گیری آن به محاسبه مزیت صادراتی محصولات منتخب فوق‌الذکر با استفاده از سه شاخص مزیت نسبی آشکار شده، مزیت نسبی متقارن و شاخص کای‌دو پرداخته و ضمن بررسی روند مزیت صادراتی محصولات مذکور طی سال‌های ۲۰۲۱-۲۰۱۱، پیشنهادهای بهبود وضعیت مزیت رقابتی صادرات محصولات باغی ارائه شده است.

نتایج محاسبات هر سه شاخص با استثنائات اندک، تاییدکننده یکدیگر بوده و نشان می‌دهد که محصولات سیب، پسته، خرما، کشمش و کیوی در همه سال‌های مورد بررسی، محصول پرتقال از سال ۲۰۱۸ و گروه هلو و شلیل و شفتالو از سال ۲۰۱۹ دارای مزیت رقابتی بوده‌اند. بیشترین مزیت صادراتی اختصاص به پسته داشته و پس از آن به ترتیب خرما، کشمش، سیب، کیوی و سایر محصولات قرار گرفته‌اند.

بررسی روند شاخص‌ها طی دوره ۲۰۲۱-۲۰۱۱ نشان می‌دهد که آنها متأثر از نوسانات ارزی، همه‌گیری کووید-۱۹، روند فزاینده هزینه‌های تولید، تصمیمات سیاستی تجاری و سایر عوامل داخلی نظیر نوسانات تولیدی محصولات، دستخوش تغییراتی شده‌اند؛ لیکن مزیت رقابتی همچنان برقرار بوده و بر قدرت تجاری ایران در گروه محصولات باغی تاکید دارد. لزوم حفظ و توسعه این قدرت تجاری در آینده اما نکته دیگری است که باید ضمن تقویت راهبرد تولید هدفمند (تولید با هدف صادرات)، سیاست‌های حمایتی تجاری و رفع موانع صادراتی، مورد توجه ویژه سیاست‌گذاران تولیدی و تجاری کشور قرار گیرد.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

مطالعه تطبیقی نظام کشاورزی ایران و ژاپن

Comparative study of the agricultural system in Iran and Japan

نوع انتشار: عادی

تهیه کننده‌ها: سید محمد جعفر اصفهانی، شهره سلطانی خانکهدانی

گروه‌های پژوهشی ذی ربط مؤسسه: گروه توسعه کشاورزی و روستایی

شناسه یکتای سامانه سمع: SR-03-3-1-2261

کد فروست: SR-1403-32

قیمت: ۸۰۰۰۰۰ ریال

نظام‌های کشاورزی در هر دو کشور ایران و ژاپن نمونه‌ای از تعامل پیچیده بین میراث فرهنگی و نیازهای مدرن هستند. نظر به تفاوت شرایط دو کشور، سیاست‌های کشاورزی ایران و ژاپن سمت سوی متفاوتی دارند. ایران رویکردی مبتنی بر یارانه را اتخاذ کرده است که هدف آن تثبیت قیمت‌ها و تضمین امنیت غذایی است. در مقابل، ژاپن بر سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد و پایداری تأکید دارد که تعهد به پایداری، حفاظت از محیط‌زیست و نوآوری‌های فناوری را نشان می‌دهد.

کشور ژاپن سومین اقتصاد بزرگ جهان است؛ ولی به دلیل کمبود زمین‌های حاصلخیز، همیشه در آن مشکل کمبود غذا وجود داشته است. در این کشور، با اینکه کشاورزی نقش زیادی در تولید ناخالص داخلی و اشتغال مردم ندارد، دولت سرمایه‌گذاری زیادی روی توسعه و تحقیق در زمینه کشاورزی انجام می‌دهد. کشاورزی ژاپن با تمرکز بر محصولات با ارزش بالا، به‌ویژه برنج که غذای اصلی در کشور است، مشخص می‌شود. این کشور بر کیفیت محصولات تأکید زیادی دارد که منجر به توسعه شیوه‌های کشاورزی تخصصی می‌شود که ایمنی و قابلیت فروش محصولات را افزایش می‌دهد.

محصولات کلیدی ایران شامل گندم، برنج، جو و انواع میوه‌ها و مغزها هستند، به‌طور کلی تولید غلات در ایران توسط یارانه‌ها و قیمت‌های تضمینی حمایت می‌شود. علاوه بر محصولات اصلی، ایران به تولید طیف وسیعی از میوه‌ها و مغزها، از جمله انار، زعفران و پسته معروف است و این کشور بزرگ‌ترین تولیدکننده پسته و زعفران در جهان است.

بر اساس داده‌های فائو میزان ارزش ناخالص تولیدات بخش کشاورزی در کشور ایران از سال ۱۹۶۱ تا ۲۰۰۷ با یک شیب صعودی از ۵۸۷۳۸۱۷ هزار دلار به ۴۱۶۳۹۵۵۶ رسیده است. میزان ارزش ناخالص تولید بخش کشاورزی ژاپن نیز تا سال ۱۹۸۷ صعودی بوده است؛ ولی سرعت آن نسبت به ایران کمتر بوده است. به طوریکه ایران توانسته است طی این سال‌ها عقب ماندگی خود را جبران کرده و از سال ۱۹۹۹ ارزش تولید ناخالص محصولات کشاورزی ایران بیشتر از ژاپن شده است.

در ایران، سیستم‌های آبیاری بزرگ‌مقیاس که ریشه در فناوری قدیمی قنات دارند، امکان کشت گسترده محصولات آب‌بر مانند برنج و گندم را به‌ویژه در مناطق خشک فراهم می‌کنند. این روش سنتی آبیاری به کشاورزان ایرانی کمک کرده است تا منابع آب را به طور مؤثر مدیریت کنند و رشد محصولات را در مناطقی که کمبود آب چالش عمده‌ای است را تضمین کنند. در مقابل، ژاپن از شیوه‌های کشاورزی فشرده استفاده می‌کند که بر حداکثر کردن هم تولید و هم کیفیت در زمین‌های زراعی محدود تمرکز دارد. کشاورزان ژاپنی اغلب از فناوری‌های پیشرفته و تکنیک‌های نوآورانه، مانند کشاورزی دقیق، برای افزایش بهره‌وری و اطمینان از اینکه محصولات با استانداردهای کیفیت بالا مطابقت دارند، استفاده می‌کنند. این رویکرد در کشوری که زمین محدود است و تقاضا برای محصولات با کیفیت بالا قابل توجه است، بسیار حیاتی است. در حالی که هر دو کشور با پیچیدگی‌های کشاورزی مدرن مواجه هستند، با چالش‌های مشترکی مانند تغییرات اقلیمی، فشارهای اقتصادی و نیاز به شیوه‌های پایدار برای تضمین امنیت غذایی جمعیت‌های خود روبرو هستند.

شدت انتشار گازهای گلخانه‌ای برای تولید غلات منهای برنج نشان می‌دهد این محصولات در ایران به روش ناپایدارتری نسبت به ژاپن تولید می‌شوند. به این معنی که برای تولید یک کیلوگرم غلات در ایران گازهای گلخانه‌ای بیشتری نسبت به ژاپن تولید می‌شود. این مقدار برای تولید برنج در کشور ژاپن بیشتر از ایران می‌باشد.

بخش کشاورزی در ژاپن طی یک روند مداوم و نزولی توانسته است میزان مصرف انرژی در این بخش را کاهش دهد به این ترتیب که هرچند تا سال ۲۰۰۷ میزان مصرف انرژی در بخش کشاورزی ژاپن بیشتر از ایران بوده است؛ ولی پس از این سال میزان مصرف انرژی در بخش کشاورزی ایران از ژاپن پیشی گرفته است.

بررسی میزان مصرف کود نیتروژن در واحد سطح نشان‌دهنده روند کاهشی مصرف در مزارع کشاورزی ژاپن می‌باشد. از طرف دیگر میزان مصرف این کود نسبت به ارزش تولید محصولات کشاورزی نیز نشان‌دهنده روند کاهشی مداوم در بخش کشاورزی ژاپن می‌باشد. به عبارت دیگر به ازای یک دلار محصول کشاورزی در کشور ژاپن، کود نیتروژن کمتری مصرف می‌شود.

بخش‌های کشاورزی ایران و ژاپن با مجموعه‌ای از چالش‌های مشترک مواجه هستند که شامل تغییرات اقلیمی، شهرنشینی و کمبود نیروی کار می‌شود. چالش‌های اصلی کشاورزی در ایران شامل کمبود آب، بهره‌وری پایین، بلایای زیست‌محیطی و اقلیمی، سرمایه‌گذاری ناکافی و ضعف‌های مدیریت است. نظام کشاورزی ژاپن با چالش‌های متفاوتی مانند جمعیت روستایی پیر و نیاز به مدرنیزاسیون مربوط می‌شود. با مهاجرت نسل‌های جوان به شهرها برای یافتن فرصت‌های بهتر، نیروی کار کشاورزی کاهش می‌یابد و این امر به عدم قطعیت در حفظ شیوه‌های کشاورزی سنتی و تأمین امنیت غذایی منجر می‌شود. با این حال، ژاپن در ترویج تاب‌آوری در شیوه‌های کشاورزی خود پیشرفت‌هایی داشته است. این کشور از سیستم‌های دانش محلی و سنتی استفاده کرده و مشارکت ذی‌نفعان مختلف را در فرایندهای تصمیم‌گیری تشویق می‌کند. این رویکرد مشارکتی به حل پیچیدگی‌های چالش‌های کشاورزی کمک می‌کند. یکی دیگر از چالش‌های بخش کشاورزی در ژاپن، رهاسازی زمین‌های کشاورزی است.

آمارها نشان می‌دهند که کاهش زمین‌های زراعی از اوایل دهه ۱۹۹۰ آغاز شده است، به‌طوری که استفاده از زمین‌های زراعی از ۶۰۹ میلیون هکتار در سال ۱۹۶۱ به ۴۵۲ میلیون هکتار در سال ۲۰۱۴ کاهش یافته است. ترویج در ژاپن با تأکید بر استفاده از روش‌های مشارکتی به مدرنیزه کردن فناوری‌های کشاورزی کمک زیادی کرد. افراد مناسب و توانمندی را به خدمات ترویجی منصوب کرد که به کار خود متعهد و به درک بهتر جامعه کشاورزی علاقه‌مند بودند. این استراتژی‌ها به مدرنیزاسیون سریع ژاپن از طریق فناوری‌های صرفه‌جویی در زمین کمک کرده‌اند تا یکی از بالاترین سطوح بهره‌وری کشاورزی در جهان را به دست آورد، در حالی که مدیریت مزارع کوچک خود را حفظ کرده است. در ایران، روش‌های کشاورزی سنتی به طور فزاینده‌ای توسط تکنیک‌های مدرن جایگزین می‌شوند دولت ایران اصلاحات مختلفی را برای مدرن‌سازی بخش کشاورزی اجرا کرده است. این سیاست‌ها معمولاً شامل یارانه‌هایی برای تجهیزات مدرن و برنامه‌های آموزشی برای کشاورزان به منظور پذیرش شیوه‌های جدید است. این حمایت‌ها به تغییر از روش‌های سنتی که ممکن است کمتر کارآمد یا پایدار باشند، کمک می‌کند. کشور ژاپن در زمینه کشاورزی صادرات بسیار کمی داشته و سهم صادرات محصولات کشاورزی از کل صادرات کشور در سال ۲۰۱۹ تنها ۰/۸ درصد بوده است. این در حالی است که محصولات پسته و زعفران ایران پتانسیل صادرات خود را افزایش داده است.

کشور ژاپن تأکید زیادی بر مصرف غذای سالم و اجتناب از هدررفت و ایجاد ضایعات در مواد غذایی دارد. با توجه به اینکه میانگین سنی کشاورزان و میل به مهاجرت جوانان بسیار بالاست، بسیاری از روستاها تخلیه شده‌اند، علی‌رغم سرمایه‌گذاری زیاد دولت در زمینه کشاورزی، کمبود محصولات کشاورزی در آینده نیز مانند گذشته وجود خواهد داشت؛ بنابراین پیش‌بینی شده است که این کشور بازار مناسبی برای محصولات کشاورزی سالم می‌باشد.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

تحلیل تامین و توزیع انواع کود در کشور طی سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۹۲

Analysis of the supply and distribution of various types of fertilizers in Iran during the years 2013-2023

نوع انتشار: عادی

تهیه کننده: محمدرضا مدنی‌راد

گروه‌های پژوهشی ذی‌ربط مؤسسه: گروه اقتصاد منابع طبیعی و محیط زیست

ویراستار و ناظر علمی: الهام باریکانی

شناسه یکتای سامانه سمع: SR-03-1-1-2195

کد فروست: SR-1403-34

قیمت: ۶۶۰۰۰۰ ریال

- میزان تامین و توزیع کود در ساختار فعلی وابسته به تأمین و تخصیص اعتبارات دولتی است و تناسبی با میزان برآوردهای کارشناسی و علمی ندارد. بر اساس آمار موجود، بخش عمده یارانه‌های بخش کشاورزی به نهاده‌ها و عوامل تولید اختصاص می‌یابد. در میان نهاده‌ها یارانه کود سهم عمده‌ای از کل یارانه‌های تخصیص یافته به نهاده‌های کشاورزی را به خود اختصاص داده که بیشترین آن مربوط به سال ۱۴۰۰ بوده است. در این سال علاوه بر افزایش کمی یارانه‌ها سهم کودها نیز رشد چشمگیری داشته و بالغ بر ۸۰ درصد یارانه‌ها به تدارک کود تخصیص داده شده است. در این سال بالغ بر ۲۴/۸۳ همت یارانه به کود تخصیص داده شده است.
- در ساختار کنونی تأمین و توزیع کود، بخش خصوصی از حمایت دولتی برخوردار نیست. در حال حاضر تأمین، تدارک و تعدیل قیمت کود یارانه‌ای توسط دولت انجام می‌شود ولی توزیع آن صددرد توسط بخش خصوصی انجام می‌شود و دولت در توزیع آن نقشی ندارد. دولت برنامه توزیع را به استان‌ها ابلاغ می‌کند و از طریق شبکه‌های بخش خصوصی توزیع می‌شود. البته در سالهای اخیر بخشی از کود اوره توسط بخش خصوصی خریداری و توزیع شده است.
- در بخش تأمین دولتی کود ارگان‌های متعددی دخیل می‌باشند بدین ترتیب که وزارت جهاد کشاورزی بعنوان متولی اصلی تأمین کود برای کشاورزان از طریق معاونت تولیدات گیاهی اعلام نیاز می‌نماید. سپس شرکت خدمات حمایتی کشاورزی به عنوان یک سازمان تخصصی تأمین نهاده‌های کشاورزی در زیرمجموعه وزارت جهاد کشاورزی، با کسب اطلاعات در مورد میزان و نوع کودهای مورد نیاز اعلامی مسوول تأمین این نهاده‌ها است. شرکت خدمات حمایتی با توجه به اطلاعات دریافتی از میزان و نوع کودهای تولید شده در کارخانجات پتروشیمی داخلی، تصمیم به خرید مابقی کود شیمیائی مورد نیاز کشور از طریق شرکت‌های خارجی می‌نماید. تولیدات پتروشیمی شامل اوره و دی‌آمونیم فسفات و مقادیر سولفات آمونیوم و تولید بخش خصوصی به‌طور عمده کود کامل ماکرو، سوپر فسفات ساده و تریپل است. عمده کودهای وارداتی را نیز کودهای فسفاته و پتاسه تشکیل می‌دهد

- بر اساس آمار موجود، مشاهده می‌شود طی سالهای ۱۳۹۲ الی ۱۴۰۲، کمترین میزان تأمین انواع کودهای شیمیایی توسط شرکت خدمات حمایتی کشاورزی متعلق به سال ۱۳۹۲ به میزان ۱/۳۲۰ میلیون تن و بیشترین میزان تدارک نیز به سال ۱۴۰۱ و به میزان ۲/۶۹ میلیون تن، تعلق داشته است. طی این مدت ۱۰۴ درصد رشد اتفاق افتاده است.
- با وجود سیر تکوینی در قوانین و مقررات و مصوبات مربوط به کود و توجه به تبعات زیست محیطی و لزوم مصرف بهینه، اما تاکنون هیچ قانون یا مصوبه بالا دستی جامعی که بتواند به عنوان عنصر هماهنگ کننده دستگاههای دست‌اندرکار، چه در بخش دولتی و چه در بخش خصوصی، عمل نماید، در کشور به تصویب نرسیده است.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

۳- گزارش‌های کوتاه

احصاء ظرفیت‌های مشترک تجاری ایران و عربستان سعودی در حوزه کشاورزی

Identifying joint commercial capacities between Iran and Saudi Arabia in the field of agriculture

نوع انتشار: عادی

تهیه‌کننده‌ها: کتابون شمشادی، سیدمحمد فهیمی‌فرد

گروه‌های پژوهشی ذی‌ربط مؤسسه: گروه سیاست‌های کشاورزی و غذا

ویراستار و ناظر علمی: علی کیانی‌راد

شناسه یکتای سامانه سمع: BR-03-4-1-2257

کد فروست: BR-1403-103

قیمت: ۵۶۰۰۰۰ ریال

عربستان سعودی ۱۲ امین کشور پهناور جهان بوده که از نظر جمعیت در رتبه ۴۸ ام و از نظر تولید ناخالص داخلی در رتبه ۲۰ ام کشورهای جهان قرار دارد. با توجه به از سرگیری روابط میان دو کشور ایران و عربستان و سفر مقام عالی وزارت به آن کشور و با توجه به تشکیل کمیته تخصصی شناسایی و احصاء ظرفیت‌های موجود و قابل توسعه همکاری فی‌مابین کشور جمهوری اسلامی ایران و عربستان سعودی در حوزه کشاورزی و منابع طبیعی، در این گزارش تلاش شده است حوزه‌های تجاری مشترک میان دو کشور مذکور شناسایی و معرفی شوند.

بررسی‌ها نشان داد که طی سالهای ۹۴-۱۳۹۰ (دوره ۵ ساله قبل از قطع ارتباطات با کشور عربستان)، عمده‌ترین محصولات صادراتی ایران به آن کشور شامل عسل (۷۲٪)، زعفران (۶۸٪)، شیر و خامه با مواد چرب بیش از ۱٪ و حداکثر تا ۶٪ (۶۵٪)، دوغ، شیر و خامه بسته‌بندی شده (۲۲٪)، کشمش (۱۷٪)، پسته (۰۹٪)، سیب (۰۸٪)، گردو (۱۴٪)، آبمیوه‌های تغلیظ شده (سایر) (۱۵٪)، سایر پنیرها (۰۷٪)، شکلات (۰۳٪)، بستنی (۰۳٪)، رب گوجه‌فرنگی (۰۱٪) و شیرینی (۰۱٪) بوده است. بنابراین، با توجه به نیاز کشور عربستان در خصوص محصولات مذکور، امکان صادرات مجدد به آن کشور وجود دارد.

گوشت مرغ از محصولات عمده وارداتی کشور عربستان بوده (واردات ۴۲۴ هزار تن به ارزش ۱۰۲ میلیارد دلار) که با توجه به افزایش تولید آن در کشور و وجود پتانسیل‌های صادراتی، می‌توان در تامین نیاز داخلی آن کشور مشارکت نمود.

با بررسی سایر محصولات وارداتی کشور عربستان مشخص شد که این کشور در خصوص محصولات چوب پرتقال، نارنگی، لیمو، گوجه‌فرنگی، سیب‌زمینی، سیب، شیرینی، پنیر و انواع آبمیوه نیز که جزو محصولات صادراتی کشور ایران هستند، دارای تقاضای وارداتی است. بنابراین، با توجه به مبادی تامین محصولات مذکور که جزو کشورهای همسایه و منطقه (ترکیه، اکراین، روسیه، سوریه، پاکستان، کویت، عمان و امارات) می‌باشند، امکان ورود به بازار وارداتی عربستان و افزایش سهم ایران در تامین تقاضای آنان وجود دارد. البته این موضوع نافی رقابت با سایر کشورها و افزایش سهم ایران نسبت به آنان در بازار عربستان نیست.

با توجه به واردات ۱۰۹ میلیون دلاری کشور عربستان از گروه کالایی گل و غنچه گل بریده شده و ۵۱ میلیون دلاری از گروه سایر نباتات زنده (همچنین ریشه آنها) و ظرفیت‌های صادراتی ایران، امکان ورود به بازار عربستان و افزایش سهم ایران در تامین نیاز داخلی آن کشور وجود دارد.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

۱. شایان ذکر است اعداد داخل پرانتز نشان‌دهنده میانگین سهم صادرات محصولات مذکور به عربستان از کل صادرات آن محصول طی دوره زمانی ۹۴-۱۳۹۰ می‌باشد.

بررسی بازار داخلی گوشت قرمز و دلایل حمایت از آن

Studying the domestic market of red meat and the reasons for supporting it

نوع انتشار: عادی

تهیه‌کننده: کتابون شمشادی

ویراستار و ناظر علمی: علی کیانی راد

گروه‌های پژوهشی ذی‌ربط مؤسسه: گروه سیاست‌های کشاورزی و غذا

شناسه یکتای سامانه سمع: BR-03-4-1-2197

کد فروست: BR-1403-102

قیمت: ۵۵۰۰۰۰ ریال

یافته‌ها:

- ✓ واردات گوشت قرمز در سال ۱۴۰۰ برابر ۳۱.۵ هزار تن بوده که در سال ۱۴۰۱ به ۴۹.۶ هزار تن، در سال ۱۴۰۲ به ۱۳۰.۶ هزار تن و در هفت ماه منتهی به مهر ۱۴۰۳ به ۱۵۳.۲ هزار تن افزایش یافته است.
- ✓ در هفت ماه نخست سال جاری، ارزش واردات گوشت قرمز برابر ۸۸۹ میلیون دلار بوده که در صورت تداوم روند رو به رشد واردات تا پایان سال، ارزش واردات بالغ بر یک میلیارد دلار خواهد بود که در سبقه تاریخی واردات گوشت قرمز، رکوردی بی‌سابقه خواهد بود.
- ✓ با افزایش واردات، رشد واردات گوشت گوساله چشمگیر و بیشتر از رشد واردات گوشت گوسفند بوده است. ضمن آنکه سهم واردات گوشت گرم گوساله نیز افزایش یافته است. در سال ۱۴۰۱، ۰.۲ درصد واردات گوشت گوساله به صورت تازه یا سرد کرده بوده که در هفت ماهه منتهی به مهر ۱۴۰۳ به ۲۷.۳ درصد افزایش یافته است.
- ✓ قیمت گوشت گوساله و گوشت گوسفند در فرودین ماه سال ۱۴۰۱ به ترتیب برابر ۱۶۹ و ۱۶۳ هزار تومان بوده که در مهر ۱۴۰۳ به ۶۸۳ و ۵۷۵ هزار تومان افزایش یافته است.
- ✓ تولید گوشت قرمز از ۹۰۹.۵ هزار تن در سال ۱۴۰۰ به ۹۰۳ هزار تن در سال ۱۴۰۲ کاهش یافته است. کاهش تولید گوشت گوساله نیز از ۵۰۵ هزار تن در سال ۱۴۰۰ به ۴۸۵ هزار تن در سال ۱۴۰۲ رخ داده است.
- ✓ با توجه به شرایط حاکم بر اقتصاد کشور و افزایش روز افزون نرخ ارز در بازار آزاد، رانت ایجاد شده برای واردات گوشت قرمز (اختلاف قیمت وارداتی با نرخ ارز ۲۸۵۰۰ تومان و نرخ ارز آزاد در میزان واردات صورت گرفته) روندی افزایشی داشته است. بطوریکه در سال ۱۴۰۱، ۱.۹ هزار میلیارد تومان، در سال ۱۴۰۲، ۱۷.۵ هزار میلیارد تومان و در هفت ماه منتهی به مهر ۱۴۰۳، ۲۸.۹ هزار میلیارد تومان رانت متعلق به واردات گوشت قرمز بوده است.

- ✓ اختصاص ارز یارانه‌ای تنها توانسته است نوسانات قیمت وارداتی گوشت قرمز را کنترل کند؛ بطوریکه قیمت وارداتی گوشت قرمز در بازه زمانی فروردین ۱۴۰۱ الی مهر ماه ۱۴۰۳، در دامنه ۱۱۴ هزار تومان و ۱۷۰ هزار تومان در نوسان بوده است. اما در بازه مذکور، قیمت گوشت گوسفند بین ۱۶۸ هزار تومان و ۶۸۳ هزار تومان و قیمت گوشت گوساله بین ۱۶۲ هزار تومان و ۵۷۵ هزار تومان در نوسان بوده است.
- ✓ با افزایش واردات، شکاف قیمت گوشت وارداتی با قیمت داخلی افزایش یافته است که دلیل دیگری بر ناکارآمدی سیاست اعطای ارز ترجیحی به واردات گوشت قرمز می‌باشد.
- ✓ شواهد نشان می‌دهد بازار کالاهای کشاورزی که سهم تولید داخلی آنها بیش از ۸۰ درصد است را نمی‌توان از طریق واردات کالای مشابه تنظیم نمود. چرا که در هر صورت ذائقه مصرف‌کننده به تولید داخل وابستگی بیشتری دارد. این پدیده به خصوص در مورد محصولات پروتئینی از شدت و قوت بیشتری برخوردار است. حال اگر سیاست‌گذار در پی تنظیم بازار این گونه محصولات از طریق واردات باشد، به هدف خود دست نخواهد یافت. از این رو سیاست افزایش واردات که قرار بوده تشنگی بازار داخلی را مرتفع سازد، به مثابه آب شور عمل کرده و به عطش بازار دامن زده است.
- ✓ شرایط ناایمن حاکم بر جهان به ویژه منطقه، کاهش ضریب خودکفایی و افزایش وابستگی به واردات آینده روشنی را برای امنیت غذایی کشور رقم نخواهد زد. ضمن آنکه در صورت افزایش واردات و تأمین سهم بیشتری از نیاز داخل از محل واردات، تقاضای ایجاد شده در بازار جهانی افزایش خواهد یافت که نتیجه آن افزایش قیمت جهانی خواهد بود. در نتیجه واردات با قیمت‌های کنونی امکان‌پذیر نخواهد بود.

پیشنهادهای:

- ✓ توجه به رانت ایجاد شده ناشی از اختلاف ارز ۲۸۵۰۰ تومانی با نرخ ارز آزاد و عدم موفقیت سیاست افزایش واردات گوشت قرمز در کنترل قیمت داخلی، اگر مجموع یارانه اختصاص یافته به واردات گوشت طی سالهای ۱۴۰۱-۱۴۰۲ و هفت ماه منتهی به مهر ۱۴۰۳ که برابر ۴۸۳ هزار میلیارد تومان بوده است در صنعت دام کشور سرمایه‌گذاری می‌شد، انقلابی عظیم در حوزه دامپروری کشور صورت می‌گرفت که ضمن تضمین پایداری تولید و درآمد تولیدکنندگان و ایجاد اشتغال، نتایج آن در بلندمدت کل جامعه اعم از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان را در بر می‌گرفت. بنابراین، با توجه به ناکارآمدی سیاست جایگزینی واردات توأم با اعطای ارز یارانه‌ای، پیشنهاد می‌شود با حذف ارز ترجیحی واردات گوشت قرمز به ویژه واردات گوشت گرم و تخصیص آن^۱ به صنعت دام در راستای سرمایه‌گذاری و یا تأمین سرمایه در گردش، گام موثری در زمینه حمایت از تولید داخل صورت گیرد که ضمن حفظ پایداری تولید و اشتغال و افزایش بهره‌وری، مصرف‌کنندگان نیز از مزایای آن که همان کاهش قیمت خواهد بود، بهره‌مند شوند.
- ✓ پیشنهاد می‌شود در صورت توقف تخصیص ارز ۲۸۵۰۰ تومان به واردات گوشت قرمز، بخشی از یارانه ارزی آزاد شده به تأمین گوشت گرم از محل داخل صورت بگیرد و به صورت یارانه‌ای به اقشار آسیب‌پذیر جامعه اختصاص یابد. زمینه آن نیز همانند اعطای کالابری به کالاهای گوشت مرغ، تخم مرغ و لبنیات فراهم بوده و جمعیت هدف نیز مشخص است.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

^۱. با توجه به رقم قابل توجه یارانه محاسبه شده؛ تخصیص بخشی از آن نیز در صنعت دام تحول‌انگیز خواهد بود.

۴- گزارش‌های ادواری

بررسی وضعیت تولید، مصرف، تجارت و ذخایر محصولات اساسی در ماه آوریل ۲۰۲۳ (براساس گزارشات FAO – AMIS)

Review of the Status of Production, Consumption, Trade and Stocks of Staple Products in April 2023 (based on FAO - AMIS Reports)

نوع انتشار: محدود

تهیه کننده: اسماعیل نصرافهانی

گروه های پژوهشی ذی ربط موسسه: گروه برنامه ریزی راهبردی کشاورزی و امنیت غذایی

شناسه یکتای سامانه سمع: PR-02-2-1-1986

کد فروست: PR-1403-99

قیمت: ۵۶۰۰۰ ریال

با شکل گیری و راه اندازی پلتفرم سیستم اطلاعات بازار کشاورزی (AMIS) به منظور افزایش شفافیت بازار مواد غذایی و پاسخگویی به سیاست امنیت غذایی، هر ماهه وضعیت تولید، مصرف، تجارت و ذخایر محصولات گندم، برنج، ذرت و سویا در کشورهای تحت پوشش این سیستم توسط نشریه AMIS Market Monitor بررسی و منتشر می شود. طبق گزارش ماه آوریل ۲۰۲۳ این نشریه:

برآورد تولید گندم در ماه آوریل برای دوره ۲۰۲۲/۲۳ نسبت به ماه گذشته با برآورد بالاتری از تولید برای استرالیا افزایش یافت و اکنون ۲/۴ درصد از سطح تولید دوره ۲۰۲۱/۲۲ فراتر رفته است. پیش بینی مصرف گندم در ماه آوریل به صورت جزئی افزایش یافت که نشان دهنده مصرف خوراک دامی بیشتر از حد انتظار در چین است و این میزان حدود ۰/۹ درصد بالاتر از سطح مصرف غذا و خوراک دام نسبت به دوره قبل است. تجارت گندم در دوره ۲۰۲۲/۲۳ (ژوئیه/ژوئن) به دلیل افزایش تقاضای چین و افزایش فروش پیش بینی شده برای استرالیا و قزاقستان افزایش یافت و پیش بینی جهانی را به ۱/۹ درصد بالاتر از سطح دوره ۲۰۲۱/۲۲ رساند. پس از یک بازنگری صعودی در ماه آوریل، ذخایر گندم (در پایان دوره ۲۰۲۳) شاهد افزایش بیشتری بود و اکنون ۵/۳ درصد بالاتر از سطح ابتدای دوره می باشد که عمدتاً در استرالیا، اتحادیه اروپا و فدراسیون روسیه متمرکز شده است.

برآورد تولید ذرت در ماه آوریل با تولید بالاتر برای اوکراین، کمی افزایش یافت، اما ۴/۴ درصد از سطح تولید در سال ۲۰۲۱ کمتر است. پیش بینی مصرف ذرت در دوره ۲۰۲۲/۲۳ کاهش یافت، که بیشتر منعکس کننده مصرف کمتر مورد انتظار خوراک دام، به ویژه در اتحادیه اروپا می باشد، و اکنون ۱.۵ درصد کمتر از میزان مصرف در دوره ۲۰۲۱/۲۲ می باشد. تجارت ذرت در دوره ۲۳/۲۰۲۲ (ژوئیه/ژوئن) اکنون شاهد کاهش ۳ درصدی نسبت به دوره ۲۰۲۱/۲۲ می باشد که دلیل آن، صادرات کمتر از آرژانتین و ایالات متحده است که تنها تا حدی با پیش بینی فروش بیشتر برزیل جبران شد. پیش بینی ذخایر ماهیانه ذرت (در پایان دوره ۲۰۲۳) افزایش یافت اما علیرغم این تجدید نظر افزایشی، ذخایر جهانی همچنان ۶/۷ درصد کمتر از سطح ابتدای دوره خواهد بود.

برآورد تولید برنج در ماه آوریل اندکی کاهش یافت، دلیل این موضوع بیشتر بودن میزان کاهش برآورد تولید اندونزی در برابر افزایش پیش‌بینی شده تولید برای کامبوج می‌باشد. پیش‌بینی مصرف برنج در ماه آوریل نسبت به ماه قبل اساساً بدون تغییر بود و این موضوع اشاره به آن دارد که تداوم افزایش سالانه در مصارف از سایر مواد غذایی، تا حد زیادی کاهش مصرف برنج برای خوراک دام و اهداف صنعتی غیر غذایی را جبران می‌کند. پیش‌بینی تجارت برنج در سال ۲۰۲۳ تا حدودی افزایش یافت، زیرا پیش‌بینی افزایش واردات برنج اندونزی بر کاهش چشم انداز واردات بنگلادش برتری داشت. ذخایر برنج (۲۰۲۲/۲۳) در ماه آوریل نسبت به ماه قبل اندکی کاهش یافت، زیرا افزایش کم پیش‌بینی‌های موجودی برای بسیاری از کشورها با کاهش ذخایر اندونزی جبران خواهد شد.

پیش‌بینی تولید سویا برای دوره ۲۰۲۲/۲۳ در ماه آوریل نسبت به ماه قبل (مارس) به طور قابل توجهی کاهش یافت که این موضوع منعکس‌کننده کاهش بیشتر تولید در آرژانتین به دلیل خشکسالی طولانی مدت و کاهش برداشت در برزیل و اروگوئه خواهد بود. پیش‌بینی میزان مصرف سویا در دوره ۲۰۲۲/۲۳ کاهش یافت که عمدتاً ناشی از پیش‌بینی‌های کاهش مصرف برای آرژانتین، چین، تایلند و چندین کشور دیگر خواهد بود. برآورد میزان تجارت در دوره ۲۰۲۲/۲۳ (اکتبر/اسپتامبر) اندکی افزایش یافت. ذخایر (انجام یافته دوره ۲۰۲۲/۲۳) با پیش‌بینی‌های پایین‌تر تولید برای آرژانتین و برزیل کاهش یافت، در عوض در حال حاضر نسبت جهانی ذخایر به مصرف فقط کمی بالاتر از فصل گذشته است.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

بررسی وضعیت تولید، مصرف، تجارت و ذخایر محصولات اساسی در ماه جولای ۲۰۲۳ (بر اساس گزارشات FAO – AMIS)

Review of the Status of Production, Consumption, Trade and Stocks of Staple Products in July 2023 (based on FAO - AMIS Reports)

نوع انتشار: محدود

تهیه کننده: اسماعیل نصرافهانی

گروه های پژوهشی ذی ربط موسسه: گروه برنامه ریزی راهبردی کشاورزی و امنیت غذایی

شناسه یکتای سامانه سمع: PR-02-2-1-1986

کد فروست: PR-1403-100

قیمت: ۶۰۰۰۰۰ ریال

با شکل گیری و راه اندازی پلتفرم سیستم اطلاعات بازار کشاورزی (AMIS) به منظور افزایش شفافیت بازار مواد غذایی و پاسخگویی به سیاست امنیت غذایی، هر ماهه وضعیت تولید، مصرف، تجارت و ذخایر محصولات گندم، برنج، ذرت و سویا در کشورهای تحت پوشش این سیستم توسط نشریه AMIS Market Monitor بررسی و منتشر می شود. طبق گزارش ماه جولای ۲۰۲۳ این نشریه:

از منظر وضعیت محصول گندم در یک نگاه کلی می توان بیان داشت که در نیمکره شمالی، برداشت گندم زمستانه ادامه دارد و کاشت گندم بهاره در شرایط مختلف به پایان می رسد. در نیمکره جنوبی، در آرژانتین کاشت با توجه رطوبت خاک به تدریج آغاز می شود. از منظر تولید، پیش بینی میزان تولید گندم برای سال ۲۰۲۳ با بهبود چشم انداز تولید در چندین کشور از جمله کانادا، قزاقستان و ترکیه افزایش یافت. مصرف گندم در دوره ۲۰۲۳/۲۴ به جهت استفاده از بیشتر مواد غذایی خوراکی، اندکی نسبت به ماه قبل افزایش یافت. افزایش جزئی میزان مصرف گندم در دوره ۲۰۲۳/۲۴ نسبت به دوره ۲۰۲۲/۲۳ تنها به دلیل افزایش مصرف مواد غذایی بود، در حالی که مصرف خوراک دام و سایر کاربردها کاهش یافته است. میزان تجارت گندم در دوره ۲۰۲۳/۲۴ (ژوئیه/ژوئن) به دلیل فروش بیشتر از انتظار کشور کانادا و تقاضای بیشتر کشور چین نسبت به ماه قبل افزایش یافت، اما همچنان پیش بینی می شود که از سطح تجارت گندم دوره ۲۰۲۲/۲۳ کمتر باشد. پیش بینی می شود که ذخایر گندم (پایان دوره سال ۲۰۲۴) پس از تجدیدنظر افزایشی این ماه که بیشتر مربوط به ذخایر گندم چین، اتحادیه اروپا و قزاقستان است، اندکی بالاتر از سطح ابتدای دوره افزایش یابد.

وضعیت محصول ذرت در نگاه کلی بدین گونه است که در نیمکره جنوبی، برداشت ذرت در آرژانتین در شرایط نامناسب آب و هوایی به کندی انجام می شود و در نیمکره شمالی، شرایط خشکسالی در ایالات متحده، مکزیک، شمال چین و مناطق مرکزی اوکراین در حال توسعه است. پیش بینی تولید ذرت در ماه جولای دوره ۲۰۲۳/۲۴ نسبت به ماه قبل تقریباً بدون تغییر باقی مانده و در حالی که میزان تولید با افزایش ۴.۲ درصدی نسبت به دوره ۲۰۲۲/۲۳ افزایش یافته است. پیش بینی میزان مصرف ذرت در دوره ۲۰۲۳/۲۴ حدود ۱.۹ درصد نسبت به دوره ۲۰۲۲/۲۳ افزایش می یابد، که این افزایش

عمدتاً به دلیل افزایش مصرف خوراک دام، به‌ویژه در برزیل، چین و ایالات متحده و افزایش مصارف به عنوان مواد غذایی و صنعتی می‌باشد. پیش‌بینی تجارت ذرت در دوره ۲۰۲۳/۲۴ (ژوئیه/ژوئن) نسبت دوره قبل کاهش یافته که عمده‌تاً به دلیل کاهش تقاضای واردات اتحادیه اروپا و کاهش صادرات اوکراین و پاراگوئه است. میزان ذخایر ذرت (پایان دوره ۲۰۲۴) نسبت به ماه قبل اندکی کاهش یافته که مربوط به کاهش ذخایر برزیل و اوکراین می‌باشد، اما پیش‌بینی می‌شود همچنان میزان ذخایر نسبت ابتدای دوره ۴.۳ درصد بیشتر باشد که دلیل آن بهبود موجودی ذخایر ایالات متحده است.

از دیدگاه کلی وضعیت محصول برنج را می‌توان اینگونه تشریح نمود که در چین، برداشت اولیه برنج آغاز شده است. در هند، کاشت برنج پائیزه با تاخیر آغاز می‌شود. در آسیای جنوب شرقی، در کشورهای شمالی کاشت برنج فصل مرطوب در حال انجام است در حالی که در اندونزی کاشت برنج فصل خشک ادامه دارد. پیش‌بینی تولید برنج در ماه جولای دوره ۲۰۲۳/۲۴ نسبت به ماه قبل افزایش جزئی یافته که منعکس‌کننده افزایشی جزئی در میزان تولید برای تولیدکنندگان در امتداد و جنوب خط استوا و بنگلادش می‌باشد. پیش‌بینی میزان مصرف برنج دوره ۲۰۲۳/۲۴ نسبت به ماه قبل بدون تغییر بوده و انتظار می‌رود نزدیک به سطح مصرف دوره ۲۰۲۲/۲۳ باقی بماند. پیش‌بینی میزان تجارت برنج در سال ۲۰۲۳ (ژانویه-دسامبر) تا حدودی کاهش یافت و اکنون شاهد کاهش ۵.۱ درصدی نسبت به سال قبل است، زیرا پیش‌بینی واردات توسط اندونزی، در کنار افزایش اندک واردات توسط سایر کشورها، با کاهش واردات به ویژه توسط بنگلادش، چین، سریلانکا و ویتنام سنگال جبران شده است. پیش‌بینی ذخایر (انجام‌شده ۲۰۲۳/۲۴) اندکی افزایش یافت که تا حد زیادی منعکس‌کننده انتظارات کاهشی کمتر برای کشور میانمار بود.

وضعیت محصول سویا در یک نگاه کلی بدین گونه است که در نیمکره جنوبی، برداشت سویا در آرژانتین با عملکرد ضعیف به پایان می‌رسد. در نیمکره شمالی، بروز خشکسالی بر عملکرد سویا در ایالات متحده تأثیر می‌گذارد، در حالی که هند به دلیل تاخیر در فصل بارش فصل کاشت را با تاخیر آغاز می‌کند. پیش‌بینی تولید سویا در ماه جولای دوره ۲۰۲۳/۲۴ نسبت به ماه قبل کاهش یافت که علت این موضوع کاهش بیشتر میزان تولید ایالات متحده نسبت میزان افزایش تولید در برزیل، هند و زامبیا بوده است. پیش‌بینی میزان مصرف سویا در ماه جولای دوره ۲۰۲۳/۲۴ اندکی افزایش یافت، که عمده‌تاً ناشی از پیش‌بینی‌های بالاتر مصرف در برزیل، هند و برخی از کشورهای آفریقایی می‌باشد. پیش‌بینی میزان تجارت سویا در دوره ۲۰۲۳/۲۴ (اکتبر/سپتامبر) نسبت به ماه قبل تقریباً ثابت است، که انتظارات رشد پایدار معاملات جهانی سویا را از فصل قبل تأیید می‌کند. پیش‌بینی ذخایر (انجام یافته ۲۰۲۳/۲۴) به دلیل تجدید نظر کاهشی در میزان ذخایر ایالات متحده، تا اندازه‌ای کاهش یافت، در حالی که ذخایر پایان دوره جهانی هنوز ۱۷ درصد از سطوح ذخایر ابتدای دوره بیشتر است.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

بررسی وضعیت تولید، مصرف، تجارت و ذخایر محصولات اساسی در ماه مارس ۲۰۲۳ (براساس گزارشات FAO – AMIS)

Review of the Status of Production, Consumption, Trade and Stocks of Staple Products in March 2023 (based on FAO - AMIS Reports)

نوع انتشار: محدود

تهیه کننده: اسماعیل نصرافهانی

گروه‌های پژوهشی ذی ربط مؤسسه: گروه برنامه‌ریزی راهبردی کشاورزی و امنیت غذایی

شناسه یکتای سامانه سمع: PR-02-2-1-1986

کد فروست: PR-1403-101

قیمت: ۵۷۰۰۰۰ ریال

در پی افزایش قیمت مواد غذایی جهان در دوره ۲۰۰۸-۲۰۰۷ و ۲۰۱۰، سیستم اطلاعات بازار کشاورزی (AMIS) بمنظور ارزیابی منابع جهانی غذا با تمرکز بر چهار محصول گندم، ذرت، برنج و سویا با فراهم نمودن پلتفرمی برای هماهنگ کردن سیاست‌ها در زمان عدم قطعیت بازار ایجاد گردید. در این ارتباط ماهیانه گزارش‌هایی از وضعیت تولید، مصرف، تجارت و ذخایر چهار محصول ذکر شده منتشر می‌شود.

طبق گزارش ماه مارس ۲۰۲۳ نشریه AMIS Market Monitor:

برآورد میزان تولید گندم ماه مارس دوره ۲۰۲۲/۲۳ (۷۹۴/۶ میلیون تن) نسبت به تولید سال قبل ۲/۱ درصد افزایش یافته که تا حد زیادی منعکس کننده افزایش تولید در کانادا و فدراسیون روسیه است. پیش بینی میزان مصرف گندم در این ماه (۷۷۹/۵ میلیون تن) نیز نسبت به سال قبل ۰/۸ درصد افزایش یافته که عمدتاً ناشی از افزایش برآوردهای مصرف خوراک برای اتحادیه اروپا است. تجارت گندم ماه مارس نسبت به ماه فوریه دوره ۲۰۲۲/۲۳ تقریباً بدون تغییر باقی ماند، اما پیش‌بینی می‌شود نسبت به مدت مشابه سال قبل حدود ۱/۱ درصد افزایش یابد. پیش‌بینی می‌شود که ذخایر (در پایان دوره ۲۰۲۳) ۴/۱ درصد بیشتر از ذخایر ابتدای دوره ۲۰۲۳ افزایش یابد که عمدتاً در چین و فدراسیون روسیه متمرکز شده است.

برآورد میزان تولید ذرت برای ماه مارس برای دوره ۲۰۲۲/۲۳ (۱۱۵۷/۶ میلیون تن) نسبت به ماه قبل بیشتر بوده، اما این میزان همچنان ۴/۵ درصد کمتر از سطح تولید سال قبل است که عمدتاً ناشی از کاهش تولید ذرت در اتحادیه اروپا، اوکراین و ایالات متحده خواهد بود. مصرف ذرت در ماه مارس نسبت به ماه فوریه همراه با کاهش پیش‌بینی شده و نسبت به سال قبل کاهش ۱/۴ درصدی را نشان می‌دهد که ناشی از کاهش مصرف خوراک دام و سایر کاربردها است. برآورد تجارت ذرت در ماه مارس نسبت به ماه فوریه تقریباً بدون تغییر باقی ماند. پیش‌بینی ذخایر (در پایان دوره ۲۰۲۳) در ماه مارس به سمت پایین تعدیل شده و پیش‌بینی می‌شود که سطح ذخایر تا ۸/۳ درصد کمتر از سطح ذخایر ابتدای دوره کاهش یابد.

برآورد تولید برنج ماه مارس برای دوره ۲۰۲۲/۲۳ عمدتاً به دلیل تجدیدنظر در افزایش تولید هند، افزایش یافت. پیش‌بینی میزان مصرف برنج در ماه مارس نسبت به ماه قبل کمی افزایش یافت زیرا انتظار می‌رود مصارف غیرغذایی برنج در آسیا تا حدودی افزایش یابد. پیش‌بینی میزان تجارت برنج در ماه مارس نسبت به ماه قبل بدون تغییر بود، زیرا پیش‌بینی افزایش صادرات توسط هند، کاهش صادرات برنج پاکستان و تایلند را جبران خواهد کرد. پیش‌بینی ذخایر برنج در ماه مارس به دلیل انتظار افزایش محموله‌های صادرکنندگان (به ویژه هند) افزایش یافت، اما ذخایر جهانی اکنون شاهد کاهش ۰/۸ درصدی نسبت به سال قبل می‌باشد.

پیش‌بینی تولید سویا در ماه مارس برای دوره ۲۰۲۲-۲۳ نسبت به ماه قبل کاهش بیشتری داشت، علت این موضوع پیش‌بینی‌های پائین‌تر تولید برای آرژانتین و پاراگوئه به دلیل خشکی طولانی‌مدت است. پیش‌بینی مصرف در ماه مارس نسبت به ماه قبل به طور جزئی کاهش یافت، که عمدتاً منعکس‌کننده انتظار کاهش مصرف در آرژانتین، پاراگوئه و ایالات متحده است. پیش‌بینی میزان تجارت سویا نسبت به ماه قبل تقریباً بدون تغییر بود، اما نشان‌دهنده بهبود هفت درصدی معاملات جهانی سویا پس از سقوط برای دو فصل متوالی نسبت به سال قبل است. پیش‌بینی ذخایر ماه مارس (نسبت به ماه قبل) کاهش یافته که عمدتاً به دلیل پیش‌بینی‌های پایین‌تر تولید برای آرژانتین به دلیل کاهش چشم‌انداز تولید در این کشور می‌باشد.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

بررسی وضعیت تولید، مصرف، تجارت و ذخایر محصولات اساسی در ماه می ۲۰۲۳ (براساس گزارشات FAO – AMIS)

Review of the Status of Production, Consumption, Trade and Stocks of Staple Products in May 2023 (based on FAO - AMIS Reports)

نوع انتشار: محدود

تهیه کننده: اسماعیل نصرافهانی

گروه های پژوهشی ذی ربط موسسه: گروه برنامه ریزی راهبردی کشاورزی و امنیت غذایی

شناسه یکتای سامانه سمع: PR-02-2-1-1986

صفحه آرای: ابراهیم حبیبی سیاهپوش

کارشناس هماهنگی نشر: محمد دشوارپسند

کد فروست: PR-1403-98

قیمت: ۶۵۰۰۰۰ ریال

در پی افزایش قیمت مواد غذایی جهان در دوره ۲۰۰۸-۲۰۰۷ و ۲۰۱۰، سیستم اطلاعات بازار کشاورزی (AMIS) بمنظور ارزیابی منابع جهانی غذا با تمرکز بر چهار محصول گندم، ذرت، برنج و سویا با فراهم نمودن پلتفرمی برای هماهنگ کردن سیاست ها در زمان عدم قطعیت بازار ایجاد گردید. در این ارتباط ماهیانه گزارش هایی از وضعیت تولید، مصرف، تجارت و ذخایر چهار محصول ذکر شده منتشر می شود.

طبق گزارش ماه می ۲۰۲۳ نشریه AMIS Market Monitor:

پیش بینی میزان تولید گندم ماه می دوره ۲۰۲۲/۲۳ (۸۰۰/۴ میلیون تن) نسبت به تولید سال قبل (۷۷۷/۵ میلیون تن) ۲/۹ درصد افزایش یافته که تا حد زیادی منعکس کننده افزایش برداشت گندم قزاقستان است. پیش بینی مصرف گندم در این ماه (۷۸۱/۵ میلیون تن) نیز نسبت به سال مصرف سال قبل (۷۷۳/۸ میلیون تن) ۱ درصد افزایش یافته که عمدتاً به دلیل مصرف بیشتر گندم در هند و اتحادیه اروپا می باشد. تجارت گندم در دوره ۲۰۲۲/۲۳ (ژوئیه/ژوئن) اندکی نسبت به ماه قبل افزایش یافت که دلیل آن سرعت بالای خرید اتحادیه اروپا و چین و فروش بیشتر پیش بینی شده فدراسیون روسیه برای جبران کاهش پیش بینی شده صادرات هند بود. ذخایر گندم (در پایان دوره سال ۲۰۲۳) همچنان ۵/۲ درصد به بالاتر از سطح ابتدای دوره افزایش می یابد، اما میزان ذخایر گندم ماه می تقریباً بدون تغییر نسبت به ماه قبل باقی خواهد ماند.

پیش بینی میزان تولید ذرت در ماه می دوره ۲۰۲۲/۲۳ (۱۱۶۱/۶ میلیون تن) با وجود برآورد افزایش تولید بالاتر برای هند، هنوز ۴/۲ درصد پایین تر از سطح تولید فصل گذشته (۱۲۱۲ میلیون تن) است. پیش بینی میزان مصرف ذرت در ماه می دوره ۲۰۲۲/۲۳ به دلیل کاهش مصرف خوراک دام به ویژه در ایالات متحده و اتحادیه اروپا و نیز مصارف صنعتی کمتر در چین و ایالات متحده، نسبت به ماه قبل بدون تغییر باقی ماند و نسبت به سال قبل (۲۰۲۱/۲۲) ۱/۵ درصد کمتر می باشد. پیش بینی تجارت ذرت در دوره ۲۰۲۲/۲۳ (ژوئیه/ژوئن) نسبت به ماه قبل اندکی کاهش یافته است که دلیل آن ادامه

تقاضای قوی اتحادیه اروپا و صادرات بالاتر توسط اوکراین می‌باشد. با این وجود، تجارت جهانی ذرت همچنان ۲/۲ درصد کمتر از سال ۲۰۲۱/۲۲ است. پیش‌بینی ذخایر ذرت (در پایان دوره ۲۰۲۳) نسبت به ماه قبل افزایش یافت که نشان‌دهنده ذخایر بالاتر در جمهوری کره، تولید بالاتر در هند و واردات بیشتر در اتحادیه اروپا است، اگرچه میزان ذخایر نسبت به سال قبل (۲۰۲۱/۲۲) به میزان ۶/۲- درصد کاهش یافته است.

پیش‌بینی میزان تولید برنج در ماه می دوره ۲۰۲۲/۲۳ تا حدودی نسبت به ماه قبل افزایش یافت، زیرا برآورد افزایش تولید برنج در میانمار و برخی از کشورهای آفریقایی و آمریکای جنوبی بیشتر از کاهش لندک تولید برنج فیلیپین بود. پیش‌بینی میزان مصرف برنج در ماه می دوره ۲۰۲۲/۲۳ نسبت به ماه قبل (آوریل) افزایش داشت و نشان داد که فاصله کمی با رکورد تاریخی دوره ۲۰۲۱/۲۲ دارد. پیش‌بینی تجارت برنج در دوره ۲۰۲۳ (ژانویه-دسامبر) اندکی نسبت به ماه قبل افزایش یافت، که دلیل آن تغییر میزان واردات برنج توسط فیلیپین، ویتنام و نیجریه بود. پیش‌بینی ذخایر برنج ماه می دوره ۲۰۲۲/۲۳ نسبت به ماه قبل تغییر چندانی نداشت اما به دلیل کاهش ذخایر کشورهای واردکننده برنج، ذخایر این ماه کاهش ۱/۳ درصدی نسبت به سال قبل (۲۰۲۱/۲۲) نشان می‌دهد شد.

پیش‌بینی تولید سویا در ماه می دوره ۲۰۲۲/۲۳ برای سومین ماه متوالی کاهش یافت، به دلیل بیشتر بودن پیش‌بینی کاهش تولید برای آرژانتین با شرایط گرم و خشک پایدار در مقابل افزایش تولید در برزیل بود. پیش‌بینی میزان مصرف سویا در ماه می دوره ۲۰۲۲/۲۳ نسبت به ماه قبل کاهش یافت، که عمدتاً به دلیل انتظارات کاهشی مصرف سویا در آرژانتین و مصر می‌باشد. این در حالی است که مصرف جهانی سویا نسبت به سال قبل ۰/۸ درصد رشد داشته است. پیش‌بینی تجارت سویا در دوره ۲۰۲۲/۲۳ (اکتبر/سپتامبر) به طور جزئی افزایش یافت. در این ارتباط لازم به ذکر است که نیاز وارداتی بیشتر آرژانتین تا حدودی با نیاز وارداتی و خرید کمتر مصر جبران شد، در حالی که در سمت صادرات، صادرات کمتر ایالات متحده با صادرات بالاتر از طرف چندین صادرکننده دیگر جبران شد. پیش‌بینی ذخایر سویا ماه می دوره ۲۰۲۲/۲۳ نسبت به ماه قبل تقریباً بدون تغییر باقی ماند زیرا افزایش ذخایر پایان دوره در برزیل، میزان انتشار ذخایر در آرژانتین و اوکراین را جبران نمود.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

مجموعه عناوین و خلاصه مدیریتی جدیدترین انتشارات مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی (پاییز ۱۴۰۳)

نوع انتشار: عادی

گروه پژوهشی ذی‌ربط مؤسسه: معاونت پژوهشی

تهیه‌کننده: محمد دشوارپسند

کد فروست: PR-۱۴۰۳-۷۷

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

تازه‌های کتابخانه تخصصی مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

نوع انتشار: عادی

تهیه‌کننده: منیره روحی

گروه پژوهشی ذی‌ربط مؤسسه: معاونت پژوهشی

کد فروست: PR-۱۴۰۳-۹۵

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

گزارش عملکرد مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی سال پژوهشی ۱۴۰۳ - ۱۴۰۲
(۱۴۰۳/۰۶/۳۱ لغایت ۱۴۰۲/۰۷/۰۱)

نوع انتشار: عادی

تهیه‌کننده: فاطمه سخی

همکاران: سید مسعود حسینی ثابت، رضا جهادگر، محمد دشوارپسند، منیره روحی، سیما بیابانی، سمیرا جولایی، نشاط امیدوار

گروه پژوهشی ذی‌ربط مؤسسه: معاونت پژوهشی

کد فروست: PR-1403-102

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

۵- یادداشت‌های سیاست‌گذاری

مثبت شدن نرخ رشد ارزش افزوده‌ی بخش کشاورزی ایران در ۶ ماهه‌ی نخست سال ۱۴۰۳

نوع انتشار: عادی

تهیه‌کننده: کوهسار خالدي

ویراستار: علی کیانی راد

دوره انتشار: سال ۵، شماره ۷۰

کد: BR-4-14031008-(01)

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

تحلیل تورم خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات در آذر ماه ۱۴۰۳

نوع انتشار: عادی

تهیه‌کننده: کتابون شمشادی

ویراستار: علی کیانی راد

دوره انتشار: سال ۵، شماره ۷۱

کد: BR-4-14031008-(02)

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

زنجیره ارزش خرما در کشورهای عربی

نوع انتشار: عادی

مترجم: مریم اردستانی

دوره انتشار: سال ۵، شماره ۷۲

کد: BR-4-14031011-(03)

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

بررسی وضعیت تولید، صادرات و واردات پشم در ایران

نوع انتشار: عادی

تهیه کننده: سید محمد فهیمی فرد، فرزین علی ملایری

دوره انتشار: سال ۵، شماره ۷۳

کد: BR-4-14031024-(04)

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

تحلیل تورم خوراکی ها، آشامیدنی ها و دخانیات در دی ماه ۱۴۰۳

نوع انتشار: عادی

تهیه کننده: کتابون شمشادی

دوره انتشار: سال ۵، شماره ۷۴

کد: BR-4-14031113-(05)

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

وضعیت جهان در دستیابی به هدف «محو گرسنگی» در سال ۲۰۲۴

نوع انتشار: عادی

تهیه کننده: علی اکبر باغستانی، فاطمه سخی

ویراستار: دکتر مجتبی پالوج

دوره انتشار: سال ۵، شماره ۷۵

کد: BR-4-14031113-(06)

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

وضعیت جهان در دستیابی به هدف «ریشه‌کنی فقر» در سال ۲۰۲۴

نوع انتشار: عادی

تهیه‌کننده: علی اکبر باغستانی، مجتبی پالوج، فاطمه سخی

دوره انتشار: سال ۵، شماره ۷۶

کد: BR-4-14031130-(07)

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

تحلیل تورم خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات در بهمن‌ماه ۱۴۰۳

نوع انتشار: عادی

تهیه‌کننده: کتابون شمشادی

دوره انتشار: سال ۵، شماره ۷۷

کد: BR-4-14031208-(08)

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

تهران - بلوار کریمخان زند - انتهای خیابان شهید عضدی (آبان) جنوبی - خیابان رودسر - پلاک ۵

تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ نمابر: ۸۸۹۶۶۶۰ کدپستی: ۳۷۳۱۳ - ۱۵۹۸۶

<https://www.agri-peri.ac.ir>

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir

ECE: ece.aperi@agri-peri.ac.ir